

Hvordan anvender barneverntjenestens sosialarbeidere
kjærlighet i samarbeid med deres brukere?
-og hva opplever de fremmer og/eller hemmer deres samarbeid?

Camilla Thorgrimsbo

VID vitenskapelige høgskole
Avdeling for sosialfag

Mastergradsoppgave

Master i sosialt arbeid

Antall ord: 25396

11 november 2020

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til rapporten.

Forord

Kunnskap og forskning har sin egen logikk og i dette prosjektet har jeg hatt privilegiet og få innblikk i kontaktpersoners, foreldres og barnevernproffers private rom. Sammen har vi utforsket og oppdaget nye sider ved en del av en profesjonelle praksis som berører og utfordrer til ny tenking. Det er jeg både takknemlig og ydmyk over. Det er sterke opplevelser og fortellinger som har blitt delt med meg. Prosjektperioden viser at det nytter og samarbeide om hvordan vi sammen skal forme fremtidens barnevern. I partnerskap med dem tjenestene berører, kan vi finne både gode og samfunnsøkonomiske løsninger på de utfordringer som omhandler kunnskap og kompetanse heving i barneverntjenestene.

Et særlig takk til informantene for uten dere hadde denne masteravhandlingen ikke blitt til. Takk til barnevernproffer for innsikt i erfaringer. Takk til foreldre som har delt med seg av smerte, fortvilelse og håp.

Til min veileder Rita Eriksen; takk for inspirasjon, kritiske spørsmål, faglige innspill og oppmuntrende ord.

Spesielt takk til min familie; Ingalill, Ann-Sofie og Helena for kjærlighet, omsorg og tro.

Til mine venner; Karoline og Camilla som har stått ved min side. Monica Strømmesen for din tro på kjærlighetens kraft som overvinner alt. Lykke til i prosessen og gleder meg til en ny bok om kjærlighet.

Det aller største takken til Marie-Anne Knudsen.

Camilla Thorgrimsbo

Oslo 10.11.2020

Sammendrag

Med utgangspunkt i barnevernlovens formålsparagraf om at barn og unge skal møtes med kjærlighet, trygghet og omsorg, utforsker denne avhandlingen kjærlighet i barneverntjenestens praksis. Studiet ser nærmere på hvilken betydelse kjærlighet kan ha i lys av den manglende tilliten til barnevernet, fellelsene i EMD og regjeringens kompetanse strategi for og øke kunnskapene i barnevernet.

Studiet stiller følgende hovedspørsmål:

1) Hvordan anvender barneverntjenestens sosialarbeidere kjærlighet i samarbeid med deres brukere?

2) og hva opplever de hemmer- og/eller fremmer deres samarbeid?

Gjennom kontaktpersoners individuelle fortellinger om hva kjærlighet kan være i en profesjonell relasjon, er det uttrykkene for kjærlighet som etterspørres, samt hvilken betydning kjærlighet kan ha i samarbeid mellom sosialarbeidere og brukere som er i kontakt med barneverntjenesten. Prosjektet søker kunnskap om hva deltakerne opplever kan hemme eller fremme relasjoner og samarbeid i profesjonell praksis. Dette blir belyst utfra ulike teoretiske perspektiver på hvordan kjærlighet kan oppfattes og forstås.

De teoretiske perspektivene er kjærlighet forstått som nestekjærlighet og kjærlighet som annerkjennelse. Løgstrup, 2017 definerer kjærlighet som et moralsk ansvar for medmennesker. Denne moralske appell utfordrer profesjonaliteten til og møte «den andres ansikt» med omsorg, respekt og medfølelse uansett hvem den er. Honneth, 2006 ser på annerkjennelse som tilstedeværende i hvert enkelt emosjonell relasjon og kjærlighetsforhold. Han ser også på annerkjennelse som en emosjonell moralsk implikasjon om at alle skal ha like rettigheter og sosial annerkjennelse. Her kan kjærlighet sees på som helt elementært element i en kamp for selververd i samfunnsgrupper der gir uttrykk for den krenkelse og fornedrelse som de opplever som typisk (Honneth, 2006, s. 208-209).

Undersøkelsens datagrunnlag er hentet fra individuelle intervjuer med 6 informanter fra 5

ulike barneverntjenester. I studiet deltok 3 tjenester som samarbeidet med forandringsfabrikken og hadde «Mitt liv» i sine rutiner. En tjenesten arbeidet ikke strukturert med «Mitt liv». I intervjuene ble der benyttet en semistrukturert intervju mal de alle deltakere ble spurt de samme spørsmålene. Hovedtema i intervjuene omhandlet kjærlighet, samarbeid, relasjon, verdigrunnlag og profesjonalitet. Resultatene fra intervjuene viser en stor variasjon i forståelse av hva begrepet kjærlighet er i en profesjonell praksis. Uttrykkene for kjærlighet benevnes blant annet som: varme gode hender, tid og rom for følelser, respekt for egen autonomi, anerkjennelse for det som er vanskelig, rettsikkerhet, tillit gjennom den gode relasjonen, utholdenhet og raushet, tydelighet og grenser. Deltakere i undersøkelsen beskriver gjennomgående relasjonsbygging som en avgjørende kjernekompetanse for og kunne komme i posisjon til og kunne hjelpe brukere som strever. Empati beskrives av deltakerne som ikke knyttet til noen spesifikke handlinger, men som en følelse som blir vekket i sosialarbeiderens møte med brukere. Empati følelse eller evne var heller ikke beskrevet som avgjørende for samarbeidet eller for utfall av tiltak. I studiet fremstår dermed empati som et viktig kognitivt standpunkt heller en noe som tar utgangspunkt i affektive prosesser de sosialarbeideren «føler med» uten at det utleder noen prosesser til handling. Anerkjennelse fremstår som betydelig for om brukere kan nyttiggjøre seg den hjelpen barneverntjenesten kan gi. Sosialarbeiderne forteller at de har som mål at brukere kan avslutte sin kontakt med barneverntjenesten med fornyet selververd, med tillit til seg selv og andre. Nestekjærligheten omhandler personlige verdier i den enkeltes profesjonelle praksis. I studiet berører nestekjærligheten verdiene emosjonell kjærlighet og profesjonell kjærlighet i en barnevernkontekst. Studien foreslår at kjærlighet blir til en del av sosialarbeideres etiske refleksjons-evne. Empati-evne-forståelse bør inngå som en del av grunnkompetansen for og kunne forstå mennesker på både et affektivt og kognitivt nivå, men må ikke forstås som et bevis på at kjærlighet er utført i handling. Studien foreslår også begrepet «anerkjennelse» som en viktig del i sosialarbeiderens kjernekompetanse for og øke utsatte grupper tillit til barneverntjenesten. Anerkjennelse av at det også kan være vanskelig og komplisert og yte emosjonell kjærlighet i en rasjonell kontekst.

Nøkkelord: sosialt arbeid, etikk, kjærlighet, samarbeid.

Abstract in english

In the light of the recent verdicts in EM and the lack of confidence in the Norwegian child protection services, the Norwegian government has issued a strategy for raising knowledge and case management competence in child welfare. With its onset in the purpose of the child welfare act § 1-1; children shall be met with love, safety and care. This master thesis explores the relationship between love and social work in the Norwegian child protection services (CWS). What purpose love can have in collaboration between social workers and their clients.

The main question in the study:

1) In what ways does socialworkers in child protection services use love in collaboration with their clients?

2) and what do they experience promote-or/and inhibit their collaboration?

The questions are answered by examining socialworkers own experiences and stories of their daily professional practice. In the exploration of expressions and indications of love, the study seeks to increase the knowledge in what way socialworkers collaborate with their clients in their encounters. The study highlights the various ways and indications of what promotes and what inhibits collaboration between socialworkers and clients.

There are two frameworks used in this study: The first is Axel Honneths theory in the battle of recognition and the love as an ethical demand. This theory enlightens the love between close relationships in small groups as family members and friends (Honneth, 2006, s . It also enlightens the battle for recognition of shamed and violated groups in the society. The inclination; “battle for recognition” in Honneths theory is helpful in exploring the ethics of “loving your neighbour”. The perspective is used in what way the expressions of love or resentment, in clients who feel violated by the CWS, can inhibit or promote socialworkers collaboration. In this theoretical framework, the philosopher Løgstrup (2008) is in the radical notion of the ever present ethical demand. Løgstrups philosophy demands moral responsibility of every individual as an expression of love in every encounter with others.

The method chosen for this projects approach is qualitative. Data was collected by VI

qualitative interviews of 6 socialworkers in their professional practice. In these interviews socialworkers describe their encounters with clients in CWS. The result indicate that the concept of love is vast and complex in professional practice. Socialworkers describe feelings of inadequacy when the collaboration fails and the relationship becomes the very thing that either promote or inhibit the outcome of the measures in CWS. The ethics and moral value in client centered work is ever present amongst this projectgroup of professional workers. The moral as a general expectation and the ethics as a personal inclination to social work is seen as the very core foundation in their CWS daily practice. The projectresults also shows that socialworkers experience exceeding negative emotions in clients inhibits collaboration. As a part of working with families in distress, strong expression of emotions that the socialworkers must carry puts a strain on their relationships in general.

Keywords: Social work, ethics, love, collaboration

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	4
1.1 Forskningstema: Kjærlighet og samarbeid.....	4
1.2 Formål med prosjektet og forskningsspørsmål.....	5
1.2.1 Avgrensing	7
1.3 Samfunnsmessig kontekst	8
1.4 Relevans for sosialt arbeid.....	10
1.5 Oppgavens formål og oppbygging.....	10
2 Forskning på feltet	12
2.1 Begreps forklaring	13
2.1.2 Kjærlighet i sosialt arbeid.....	14
2.1.3 Ulike nærliggende perspektiver til kjærlighet.....	14
2.1.4 Omsorg	15
2.1.5 Empati	17
2.2 Kunnskap og kompetanseutvikling i sosialt arbeid	18
2.2.1 Samarbeid og medvirkning- et samfunnsoppdrag.....	23
2.3 Avsluttende kommentarer til kapitlet.....	24
3 Teoretiske perspektiver i oppgaven.....	26
3.1 Etikk og skjønn i barnevernets praksis	26
3.2 Kjærlighetsperspektiver.....	27
3.2.1 Begrepet anerkjennelse	27
3.2.2 Begrepet nestekjærlighet	33
3.3 Avsluttende kommentar til kapitlet.....	40
4 Design og metode	41
4.1 Et kvalitativt forskningsdesign	41
4.2 Hermeneutiske fenomenologisk tilnærming	42
4.2.1 Fenomenologi	42
4.2.2 Hermeneutikk	43

4.3 Forforståelse	43
4.3.1 Min forforståelse og faglige ståsted	43
4.4 Kvalitativ forskningsintervju	44
4.4.1 Semistrukturert intervjuguide	44
4.4.2 Strategisk utvalg	46
4.4.3 Gjennomføring av intervjuene	48
4.4.4 Intervjusamtalen.....	48
4.4.5 Transkribering.....	49
4.5 Fortolkende fenomenologisk og tematisk analyse	50
4.6 Kvalitetskriterier for forskning.....	52
4.6.1 Etske refleksjoner.....	52
4.6.2 Refleksivitet	53
4.6.3 Reliabilitet, validitet og overførbarhet	53
4.7 Avsluttende kommentarer til kapitlet.....	54
5 Presentasjon av funn.....	55
5.1 Individuelle faktorer	56
5.1.1 Profesjonell bakgrunn	56
5.1.2 Verdier	58
5.1.3 Holdninger	60
5.1.4 Oppsummering av individuelle faktorer	62
5.3 Organisatoriske faktorer	62
5.3.1 Oppsummering av organisatoriske faktorer.....	64
5.4 Hemmende faktorer	64
5.4.1 Oppsummering av hemmende faktorer.....	65
5.5 Fremmende faktorer.....	65
5.5.1 Oppsummering av fremmende faktorer	66
5.6 Avsluttende kommentarer til kapitlet	67
6 Drøft av funn i lys av de teoretiske perspektivene	68
6.1 Kjærlighet i form av nestekjærlighet i barnevernets praksis.....	68
6.2 Kjærlighet i form av annerkjennelse i barnevernets praksis	70
7 Konklusjon og avsluttende refleksjoner.....	74
Litteraturliste.....	78

Vedlegg 1: Kvittering på melding om behandling av personopplysninger	81
Vedlegg 2: Forespørsel om deltakelse i masteroppgave	84
Vedlegg 3: Samtykke erklæring	86

1 Innledning

I forbindelse med at kjærlighet ble tatt inn i barnevernlovens formålsparagraf 1 juli 2018 ble barneverntjenesten pålagt og yte kjærlighet. Dette kjærlighetskravet har vekket mange spørsmål innad i tjenestene om hva kjærlighet er i en profesjonell praksis og hvordan den enkelte sosialarbeideren skal iverksette lovens intensjon.

Begrepet kjærlighet i barnevernloven oppleves som både abstrakt og skjønnsbasert.

Utvalget som utarbeidet lovforslaget (NOU,2016:16; Prop. 169 L (2016-2017)) kom ikke med en entydig definisjon av kjærlighet, men på flere steder i rapporten ble kjærlighet omtalt som en del av den etisk bærende bjelken for barneverntjenestens arbeid (NOU 2016:16, s.247). I sin studie om kjærlighetens betydning i barnevernets praksis, omtaler Thrana,2015 kjærlighet som en del av en etisk domene i hvordan vi er som etiske mennesker i møte med andre. Barnevernproffene som viktige premissleverandør for barneverntjenesten sier at kjærlighet for dem er menneskevarme. Det er og bli møtt med aksept og forståelse (Barnevernproffene, 2017,s. 2). Dette kjærlighetskravet, som Neumann,2012 kaller det, krever en diskusjon om hva kjærlighet er og hva det har for betydelse for omsorgsetikken i barneverntjenesten (Thrana i Fontene forskning,2014, s.4).

Der er med andre ord mange utfordringer knyttet til kjærlighet i barneverntjenestens arbeid og det er et dagsaktuelt tema som kan være et nyttig og interessant forskningsobjekt.

Kjærlighet og samarbeid i barneverntjenesten er det overordnede temaet i denne masteroppgaven. Videre vil jeg presentere tema i delkapittel 1.1, problemstilling og forskningsspørsmål i delkapittel 1.2. I delkapittel 1.3 vil jeg plassere temaet i en samfunnsmessig kontekst og argumentere for temaets relevans for sosialt arbeid i delkapittel 1.4. Avslutningsvis vil jeg beskrive oppgavens oppbygning.

1.1 Forskningstema: Kjærlighet og samarbeid i sosialt arbeid

Tema i denne masteroppgaven er uttrykkene for kjærlighet i barneverntjenestens samarbeid med sine brukere. Jeg ser på de faktorene som påvirker uttrykkene for kjærlighet og samarbeidet mellom brukere og sosialarbeidere med fokus på sosialarbeideres perspektiv. Til grunn for analysen i denne oppgaven ligger derfor sosialarbeiders erfaringer om hvilke

faktorer som bidrar til å hemme eller fremme samarbeid og uttrykk for kjærlighet i samarbeid med sine brukere.

Dagens aktualisering av kjærlighets begrepet innebær et skifte for sosialarbeid, der kjærlighet ansees som relevant for og i større grad lytte til hva familier som er i kontakt med barneverntjenesten trenger (Thrana,2015). I studier og undersøkelser på oppdrag av regjeringen fremkommer det mangel på tillit til barneverntjenesten (Bufdir,2017). Foreldre beskriver at det er de vonde følelsene som dominerer i møte med barnevernet (DNBV,2015). Norsk barnevern har et velutviklet og evidensbasert tiltaksapparat, allikevel viser internasjonal og nasjonal forskning at de mest sårbare familiene ikke får den hjelpen de trenger (Thrana,2015). Funnene i NOU 2017:12 «Svikt og svik» fremhever at manglende kompetanse i barneverntjenesten er en bidragende årsak til at barn og unge som et utsatte for grov vold, alvorlig omsorgssvikt og seksuelle overgrep ikke får den hjelpen de trenger. Både forskning og tilsynsrapporter viser en overordnet mangel på kompetanse til og benytte en systematisk, metodisk og analytisk tilnærming i arbeidet. Flere tilsyn viser i tillegg at der er mangler i dokumentasjon av blant annet barnets synspunkt (Bufdir,2017, s.6).

Den manglende tilliten til barneverntjenestens kunnskapsgrunnlag og kritikken mot saksbehandlingen vekker spørsmål om kjærlighet kan være en viktig kvalitet i den profesjonelle relasjonen som har vært ignorert alt for lenge (Thrana,2015). Med utgangspunkt i regjeringens kompetanseløft for barnevernet, undersøker dette studiet hva som kan hemme og/eller fremme et godt samarbeid mellom kontaktpersoner og brukere i barneverntjenesten.

I neste delkapittel presenteres formål og forskningsspørsmål i prosjektet.

1.2 Formål med prosjektet og forskningsspørsmål

Prosjektet har som formål og utforske hvordan sosialarbeidere bruker kjærlighet i sin profesjonelle praksis. Gjennom og søke kunnskap om hvordan lovbestemt politikk blir forstått av dem som skal praktisere søker prosjektet innsikt i hvordan kontaktpersoner i barneverntjenesten forstår sitt arbeid utfra de rammer loven setter (Økland & Sørkdal,2020).

Det er uttrykkene for kjærlighet som etterspørres samt hvilken betydelse kjærlighet kan ha for samarbeidet mellom sosialarbeidere og klienter. Ved og utforske hva som kan hemme eller fremme dette samarbeidet søker prosjektet svar på hva som kan påvirke tilliten og relasjonen mellom en offentlig instans som barneverntjenesten og sårbare grupper i samfunnet. Uttrykkene for kjærlighet belyses utfra teorier om hvordan kjærlighetsbegrepet kan forstås og settes i sammenheng med sosialarbeideres erfaringer fra sin profesjonelle praksis. Kjærlighets konteksten er valgt fordi kjærlighet nå pålegges sosialarbeidere gjennom barnevernlovens formålsparagraf. Det politiske beslutnet om og innføre det abstrakte og skjønsmessige begrepet kjærlighet som en verdi i formålsparagrafen skaper utfordringer for hvordan kjærlighet skal forstås og praktiseres i barneverntjenesten (Økland & Sørdsdal,2020). For at kjærlighet ikke skal bli et begrep som bare noen få forholder seg til er det viktig at diskusjonen om hva kjærlighet er i en profesjonell praksis opprettholdes. Det innebærer og fortsette drøfte hvordan holdninger, verdier og personlig væremåte påvirker i hvilken grad sosialarbeidere involverer seg følelsesmessig i de barn, unge og familier de jobber med (Thrana,2018,s. 230 i Ask & Eide, 2018).

Prosjektet tar utgangspunkt i Thrana, 2015 sitt forslag om kjærlighet som en grunnleggende kjernekompetanse/relasjonskompetanse i sosialarbeiderrollen. Den teoretiske forståelsen av kjærlighet tar utgangspunkt i Honneth sin forståelse om annerkjennelse og Løgstrups filosofi om nestekjærlighet. Dette teoretiske utgangspunktet gir en grunnleggende forståelse av begrepene relasjon, empati og etikk som er nødvendig for dette studiet. Kjærlighet sees også som en del av et etisk domene om hvordan vi er som etiske mennesker i møte med andre (Thrana,2018,s. 230 i Ask & Eide, 2018). Levinas teori om møtet med den andre ansikt til ansikt blir herved en viktig etisk ramme i prosjektets avhandling.

Hovedspørsmålet i prosjektet er:

Hvordan anvender barneverntjenesten sosialarbeidere kjærlighet i samarbeid med sine brukere? Og hva opplever de fremmer og/eller hemmer deres samarbeid?

Følgende spørsmål er en konkretisering av hovedspørsmålet:

1. *Hva opplever sosialarbeidere som betydningsfullt i relasjon til brukere?*

2. *Har kjærlighet noen form for uttrykk i sosialarbeideres profesjonelle praksis og i tilfelle på hvilken måte?*
3. *Hva hemmer og/eller fremmer sosialarbeideres samarbeid med brukere i barnevernet?*
4. *Har tillit noe og si for utfall av tiltak i barnevernet?*

Spørsmål 1: Igjenom åpne spørsmål etterspørres kontaktpersonens erfaringer av relasjoner i den profesjonelle praksisen. Hensikten er og få belyst hva kontaktpersoner vektlegger i relasjonelt arbeid.

Spørsmål 2: Ved og be om åpne fortellinger om hva som berører og utfordrer i konkrete møter, er hensikten og undersøke kontaktpersonens væremåter, verdigrunnlag og holdninger.

Spørsmål 3: Det etterspørres åpne fortellinger om hva som kan påvirke muligheten for samarbeid på et relasjonelt eller institusjonelt nivå beroende på hvor åpen informanten er om sin profesjonelle praksis.

Spørsmål 4: Spørsmålet har som hensikt og gi en utdypende forståelse for om relasjon og samarbeid har noe og si for utfall av tiltak.

1.2.1 Avgrensing

I denne studien er der foretatt noen sentrale avgrensinger:

Den første er perspektivet på kjærlighet som er begrenset til verdiene annerkjennelse og nestekjærlighet. Avgrensing er foretatt på bakgrunn av den forventning barnevernlovens formålsparagraf stiller til dem som skal utøve lovens intensjon. Ordlyden i høringsinnspill og formålsparagrafen viser til en forventning om en verdibasert praksis i barneverntjenesten som stiller noen særlige krav til barnevernkonsulenters omsorgs etikk.

Kjærlighet i et biologisk perspektiv blir ikke utdypet, men er med som en del av Honneths teoretiske grunnlag der han bruker Winnicotts objektreasjonsteori som utgangspunkt for sin teori om annerkjennelse. Omsorg som synonymt begrep for kjærlighet, er vurdert i studiet til og ikke være tilstrekkelig for og forklare den kunnskapsutvikling som må til for og iverksette

lovens intensjon. Anledningen er at fokus i forbindelse med kjærlighets kravet i større grad er flyttet fra at barnevernet «gir omsorg» til hvordan «kjærlighet oppleves» av dem som er brukere av barneverntjenester. Empati som perspektiv i studiet er i den anledning et viktigere filosofisk standpunkt enn begrepet omsorg. Allikevel må omsorgsbegrepet gjennomgås fordi det er et så grunnleggende begrep i sosialarbeid.

Prosjektet er avgrenset til kontaktpersoners subjektive opplevelser av kjærlighet i sin profesjonelle praksis. I et mere omfattende prosjekt vill det ha vært både naturlig og viktig å undersøke hvordan familier opplever emosjoner, samarbeid og relasjon i møte med barneverntjenesten. Dette ville ha gitt mere utfyllende grunnlag for hvordan kunnskapsutvikling og relasjonskompetanse i barneverntjenesten bør utformes utfra de særskilte kraven om at barn og unge skal føle seg møtt og forstått. For og ivareta det perspektivet er relevante resultater fra forskningsprosjektet DNBV brukt som grunnlag for hva som oppleves viktig i foreldres møte med barneverntjenesten

1.3 Samfunnsmessig kontekst

Bakgrunn for prosjektet er en økt oppmerksomhet på å bedre tilliten til det norske barnevernet. I undersøkelsen Sentio utførte for Bufdir i 2017, viste det seg at hele 28% av den norske befolkningen har ingen eller lav tillit til barneverntjenesten. Forskningsprosjektet «det nye barnevernet» (DNBV) som er basert på 388 intervjuer av foreldre, viser at de vanskelige emosjonene er dominerende i møte med barneverntjenesten.

I kjølvann av flere demonstrasjoner i 2019-2020 mot barnevernet er der kommet en rekke klager til Europeiske menneskerettighets domstolen (EMD) og flere står på vent. Staten har vunnet frem i flere, men der har også vært en del fellelser. Bakgrunn for kritikken i dommer som EMD har avsagt, har blant annet vært at barnevernet er en lite fleksibel tjeneste med et språk som er vanskelig og forstå Advokatbladet (2020).

Forskning viser at folk ikke føler seg sett eller forstått og de langsiktige konsekvensene er skadelig for barns utvikling. Det grunnleggende samarbeidet mellom brukere og barnverntjenesten blir utfordret av både usikkerhet og mistillit til tjenestens kunnskapsgrunnlag. I en rekke tiår har barnevernets kompetanse vært gjenstand for utredninger og offentlige meldinger. Samtlige har vist et behov for kompetanseløft, men foreslåtte tiltak har ikke blitt fulgt opp i tilstrekkelig grad (Bufdir,2019). Barne og familie

departementet har derfor satt i gang en stor satsning igjennom kompetansestrategien for det kommunale barnevernet for 2020-2024 (Bufdir,2019). Med forankring i Grønvold plattformen har Bufdir på oppdrag av regjeringen utredet kompetansekrav i kommunalt og statlig barnevern. I sin rapport fra 2017 løfter Bufdir frem noen grunnleggende prinsipper for at barnevernet skal klare å oppfylle sitt samfunns oppdrag. Det ene er at folk trenger å møte en tjeneste som evner å skape gode relasjoner og det andre er en tydelig og forståelig kommunikasjon i samarbeid med omverdenen. I utredningen ligger der også en grundig samfunnsøkonomisk analyse. Oslo Economics,2019 konkluderer med at tiltakene Bufdir,2017 foreslår vil være samfunnsøkonomisk lønnsomme. Oslo Economics,2019 inkluderte nyttevirkninger som bedre tjenester og økt tillit til barneverntjenesten i sin analyse.

Parallelt med økning av barnevernssaker og misnøye er barnevernloven nå ute på høringsrunde som en del av regjeringens kompetanse strategi for barneverntjenesten (Prop.2016.) Som en del av regjeringens kunnskapslyft legges det i høringsnotatet ned forslag om en endring i lovens ordlyd. Loven skal bli en mere lettforståelig lov med en ordlyd (Kilde) som sikrer bedre faglig barnevern. Som viktige premissleverandører kom Forandringsfabrikken ved barnevernproffene med høringsinnspill (2019, s.2,59) til ny barnevernlov. I en videreføring av NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse, ber dem om at medvirkning byttes ut mot et mere lettforståelig uttrykk som samarbeid. Innspillet til barnelovsutvalget i 2016 ble fulgt opp i lovendringer som trådte i kraft 2018 ¹. Med utgangspunkt i barnevernlovens formålparagraf skal barnevernet sørge for at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får riktig hjelp til riktig tid. Barnevernproffene,2017 som viktige medvirkere til utforming av «det nye barnevernet», sier at det viktigste for dem er og bli møtt med varme og kjærlighet. Kjærlighet er i den forbindelse og i dette prosjektet foreslått som en viktig kjernekompetanse i barneverntjenestens arbeid med familier (Thrana, 2015). Dette prosjektet tar dermed utgangspunkt i en kunnskaps og kompetanse kontekst med viktige elementer i hva som fremmer og/eller hemmer et godt samarbeid. Kontaktpersoner må ha særskilt kunnskap om hva som akkurat skal til i kommunikasjon og samspill for at barn skal føle seg sett, hørt og forstått (Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 2017. s 2-3). Kjærlighetskravet er et viktig element i prosjektets samarbeidskontekst. Med utgangspunkt i

Thrana, 2015 sin avhandling er kjærlighet forstått som nestekjærlighet, trygghet og annerkjennelse. Kjærlighet som begrep vil bli videre utdypet i kapittel 2 og 3.

¹Loven ble i 2018 en rettighetslov for barn og barnets medvirkning ble styrket. Formålsbestemmelsen ble endret og det ble tatt inn at loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse (Barne- og likestillings departementet, 2019).

1.4 Relevans for sosialt arbeid

Debatten om kjærlighets begrepet i offentlige tjenester viser til at mennesker er i behov av og bli anerkjent og elsket. Lovfestingen av kjærlighet i barnevernlovens formålsparagraf viser en politisk målsetning om at en verdibasert praksis skal være et overordnet mål i offentlige tjenester. Oppgaven vil kunne utfordre sosialarbeidere på verdi -og kunnskapsgrunlaget i profesjonell praksis, og bevisstgjøre dem om etiske utfordringer i profesjonelle relasjoner.

1.5 Oppgavens formål og oppbygging

Formål med dette masterprosjektet er og sette søkelys på hvilke faktorer som påvirker uttrykkene for kjærlighet i samarbeid mellom sosialarbeidere og brukere i barneverntjenesten. Samarbeid er et mål i seg selv, men det overordnede målet er hvordan barneverntjenesten uttrykker kjærlighet for brukere gjennom måten de samarbeider på. Hvordan sosialarbeidere bruker kjærlighet i samarbeid med sine brukere har mye og si for tilliten, relasjon og utfall av tiltak i barneverntjenestens arbeid. Ved og undersøke ulike sosialarbeideres erfaringer med kjærlighet i profesjonell praksis vil denne oppgaven forhåpentligvis gi økt kunnskap og forståelse som kan bidra til forbedret praksis .

Oppgavens oppbygging følger en klassisk oppgave struktur med presentasjon av teori og forskning først. Der etter kommer en presentasjon av metode etterfulgt av analyse og diskusjon. Oppgaven avsluttes med en oppsummerende drøfting og refleksjon.

I innledningskapitlet presenteres oppgavens formål, relevans og samfunnsmessige kontekst.

I kapittel 2 presenteres internasjonal forskning og forskning gjort i Norge, konsentrert om fenomenet kjærlighet i sosialt arbeid. Her vises det også til forskning knyttet til barnevernet

som profesjonell og offentlig kontekst i hvor sosialarbeidere yter kjærlighet, omsorg og empati.

I kapittel 3 gjøres det rede for prosjektets kunnskapsteoretiske perspektiv.

Kjærlighetsbegrepet blir utdypet med utgangspunkt i en forståelse av kjærlighet som anerkjennende relasjon og som en form for nestekjærlighet. Avslutningsvis i dette kapittel utdypes teori om etikk og dømmekraft i sosialt arbeid.

Kapittel 4 inneholder en beskrivelse av og redegjørelse for metodisk og analytisk tilnærming om hvordan jeg har gjennomført forskningsprosjektet. Her reflekterer jeg rundt studien min og hvilken vitenskapsteoretisk forankring oppgaven har. Avslutningsvis presenteres etiske refleksjoner rundt oppgaven og en vurdering av kvalitetskriterier for forskningen.

Kapittel 5 presenterer prosjektets funn og resultater fra analysen organisert i ulike tema. I analysen vektlegges informantenes erfaringer om uttrykk for kjærlighet i samarbeid med brukere og hvilke faktorer de opplever kan påvirke dette samarbeidet.

I kapittel 6 drøftes funn i lys av studiets teoretiske perspektiver

Avslutningsvis i kapittel 7 vil der være en oppsummerende drøfting med refleksjoner i lys av de teoretiske perspektivene på kjærlighet. Det blir stilt spørsmål ved om en kjærlighetsbærende praksis kan ha noe og si for sårbare gruppers tillit til barneverntjenesten. Etterfulgt av avsluttende konklusjon med kommentarer og implikasjoner for videre forskning.

2 Forskning på feltet

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for relevant forskning på feltet. Jeg har gjennomført et systematisk litteratursøk i nasjonale og internasjonale bibliotek og databaser for og få en oversikt over forskning som er gjort på feltet. Søkeordene som er brukt er blant annet: «Kjærlighet», «anerkjennelse», «nestekjærlighet», «etikk+ empati», «barnevern», «kommunikasjon», «partnerskap», «samarbeid», «tillit», «partnership» + «socialwork», «childcare» + «collaboration». Jeg har forsøkt og holde meg til forskning av nyere dato. Treffene i søket både nasjonalt og internasjonalt bygger på forskning i sosialtjenestene. Jeg har valgt og presentere forskning og litteratur fra dette feltet da dette belyser oppgaven.

Fordi det ikke er mye forskning om kjærlighet i sosialt arbeid har jeg for og forstå kjærlighet som en del av en profesjonell praksis utforsket ulike perspektiver og teorier knyttet opp i mot kjærlighetsbegrepet. Perspektiver på empati og omsorg belyser i mitt studie emosjoner og relasjoner mellom mennesker. I boka «*Empati. Å forstå menneskers følelser*» beskriver Ulla Holm (2015) blant annet hva som ligger i viktige begreper som «empati» og «profesjonell holdning». Kari Martinsen (2003) belyser i boka «*Fenomenologi og omsorg*» viktige tema som forholdet mellom kropp og ånd og ulike språklige uttryksformer. Med utgangspunkt i Løgstrups skapelsesfenomenologi holder hun så en interessant dialog om filosofi (metafysikk) og vitenskap og deres forhold til praktisk omsorg. I oppgavens kapittel om etikk henter jeg inspirasjon fra bøkene : «*Profesjons etikk. Om etiske perspektiver i arbeidet med mennesker*» av Svein Aage Christoffersen (2014) og fra Hans-Jørgen Wallin Wiehe (2008) «*Empati og etikk*».

Thrana (2015) gir i «*Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*» blant annet en presentasjon av «anerkjennelsens» betydning for en kjærlighets bærende praksis i barneverntjenesten. Hun drar også veksler på Løgstrups «nestekjærlighet» perspektiv og Levinas etiske fordring i møtet med «den andres ansikt». Min vurdering etter gjennomgang av relevant forskning er at Hilde Marie Thrana (2015) sin avhandling: «*Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*» og dens teoretiske perspektiver ligger tett opp imot det jeg ønsker og finne utav i min forskning. Jeg har derfor valgt og gå videre på perspektiver om «anerkjennelse» og «nestekjærlighet» i både teori og analysedelen. Thrana (2015) sin

avhandling er relevant fordi den er bygget på sentrale teorier og forskning som sentrerer seg rundt kunnskapsutvikling og uttrykk for kjærlighet.

I lys av regjeringens kompetansehevingstrategi for og øke tilliten til det norske barnevernet, tar min oppgave i tillegg utgangspunkt i strategier, forskningsrapporter, proposisjoner, høringsinnspill og artikler for og belyse hva som kan hemme og/eller fremme samarbeid mellom kontaktpersoner og brukere i barneverntjenesten. Det er i den forbindelse relevant og se på hva regjeringen vektlegger i sine strategier for barneverntjenesten.

2.1 Begrepsforklaring

Der finnes per i dag ikke en entydig definisjon av kjærlighet i sosialarbeideres forskning, teori og praksis. I etableringen av sosialarbeider utdanningen i 1950 ble det gamle kirkelige nestekjærlighetsbegrepet sett på som lite egnet og ble isteden erstattet med begreper som empati og omsorg (Thrana, 2018, s. 215 i Ask & Eide, 2018). Empati og omsorg har sin naturlige plass i sosialt arbeid, men besitter noen andre kvaliteter enn den kjærlighets bærende praksisen som nå pålegges barneverntjenesten. Thrana (2015) mener at kjærlighet i sosialt arbeid er en moralsk og etisk fordring om og møte den andre med anerkjennelse og nestekjærlighet (Thrana, 2018, s. 215 i Ask og Eide, 2018).

Der finnes flere teoretiske perspektiver og fortolkninger av hva kjærlighet kan være i nære relasjoner. I sin doktoravhandling om kjærlighet i sosialt arbeid, foreslår Thrana, 2015 kjærlighet som et fenomen i en profesjonell relasjon mellom klienter og sosialarbeidere som er av ikke romantisk karakter. Thrana, 2015 tar utgangspunkt i tre perspektiver på kjærlighet: sosiolog filosofen Axel Honneth, teolog og filosof Knud A Løgstrup (1905-1981) og biologen Humberto Matruana. De tre perspektivene sammenfaller i hvordan de ser på gjensidighet i relasjoner, utholdenhet i krevende relasjoner og i syn på den andre som den legitime andre (Thrana, 2015, s. 42-43). Løgstrup og Honneths perspektiver vil bli videre utdypet i prosjektets teoretiske kapittel. Forskningsresultatene til Thrana, 2015 blir utdypet i kapittel om relevant forskning for denne avhandling.

Eros, agape, nestekjærlighet og anerkjennelse har noe felles, men med noe ulike kvaliteter. Der omsorg og empati har vært sett på som egnede begrep i sosialt arbeid er kjærlighetens agape og eros historisk sett ikke forbundet med sosialt arbeid. Eros vil heller ikke bli videre

utdypet i denne avhandlingens teoretiske perspektiv. Den romantiske kjærligheten Eros og den selvutgivende formen for kjærlighet i Agape beskriver Neumann (2012) som to sider av en nestekjærlighet lik den teologen Løgstrup beskriver. Denne nestekjærlighet Neumann beskriver, ligner på den uselviske kjærligheten i Agape. Løgstrup (1991) beskriver nestekjærlighet som en kjærlighet som kommer til uttrykk der den andres liv ligger i våres hender. I Løgstrups perspektiv oppstår i selve møtet med den sårbare andres ansikt en fordring om og ta et uselvisk ansvar. I konteksten samarbeidsmøter i barneverntjenesten, vil nestekjærlighetsperspektivet kunne belyse den profesjonelle asymmetriske relasjonen mellom sårbare brukere og kontaktpersoner i offentlige maktposisjoner. Annerkjennelsens kjærlighet belyser i denne avhandlingen sårbare gruppers kamp for annerkjennelse i samfunnet (Honneth,2008).

I neste delkapittel vil jeg gi en kort innføring om kjærlighet i sosialt arbeid.

2.1.2 Kjærlighet i sosialt arbeid

Jeg har valgt og gå videre med to teoretiske perspektiver som beskriver kjærlighet som en del av profesjonelle relasjoner. Den første er filosofen og teologen Knud A. Løgstrups (1991) «Etske fordring». Dette perspektivet om kjærlighet vektlegger kjærlighet som et etisk ansvar i møte med andre. Det andre perspektivet er sosialfilosofen Axel Honneth (2006) som ser på kjærlighet som en form for annerkjennelse av en person og dens behov. Kjærligheten er her forstått som et intersubjektivt forhold der partene gjensidig bekrefter hverandre som personer (Honneth, 2006, s. 104 gjengitt i Thrana, 2015, s. 30). Dette perspektivet på kjærlighet skiller seg fra nestekjærlighetsbegrepet ved at det ikke tar utgangspunkt i det etiske ansvaret man har for å elske sin neste, men har en kjærlighet som ligger i familiære forhold, parforhold og vennskap. Kjærlighet er altså bygd på et emosjonelt forhold til den andre. (Thrana, 2015, s. 30).

I neste delkapittel gir jeg en gjennomgang av nærliggende begreper til kjærlighet som omsorg og empati

2.1.3 Ulike nærliggende perspektiver til kjærlighet

Litteratursøket gjenspeiler at kjærlighet har vært et lite brukt begrep innenfor sosialt arbeid og barnevern. Det er fremfor alt i Thrana (2015) sin avhandling om kjærlighet i sosialt arbeid jeg finner grunnlag for masteroppgavens perspektiv som omhandler de mellom menneskelige faktorene som det og se brukere, vise nærhet, omsorg og forståelse. Mye av Thrana (2015) sitt teoretiske grunnlag ligger i Levinas etiske fordring om og «se den andres ansikt», Løgstrups «nestekjærlighet» og Honneths «anerkjennelse» som perspektiv». Hun trekker også inn empati og omsorg som nærliggende begreper til kjærlighets begrepet. (Løgstrup og Honneth sine perspektiver blir gjort rede for i kapittel om begrepsforklaring).

I faglitteraturen finner jeg begreper som henviser til viktigheten av omsorg- evne og empati- evne i sosialt arbeid. Blant annet gir boka «Empati og omsorg» av Ulla Holm (2015) en grundig innføring i hvilken kunnskap, selvinnsikt, empati, selvrefleksjon og selvdisiplin som bør gjelde for alle som er i en profesjonell relasjon og i kontakt med hjelpesøkende (Holm,2015, s. 38-39). Omsorg er et omfattende begrep som kan arbeides med på ulike nivåer, for eksempel på et ontologisk (livsbærende, grunnleggende plan), i en sosialpolitisk sammenheng, som omsorgsforskning og i profesjonelt arbeid. Kari Martinsen (2003) skriver i boken «Fenomenologi og omsorg» at Løgstrups fordring om og ta omsorg for hverandre henspiller på en livstolkning som er relasjonell og ivaretagende. Løgstrups nestekjærlighets perspektiv er her uttrykt gjennom de suverene livsytringer, slik som tillit, talens åpenhet, håp og barmhjertighet. De uttrykkene er livsbærende og viser seg i livet med medmennesker (Martinsen,2003, s.11.) Litteraturen i denne masteroppgaven tar et kritisk blikk på det Martinsen (2003 kaller) for «kulde bølgen» og setter fokus på rasjonalitet, produktivitet, effektivitet, overfladiskhet og ansenthet i sosial omsorg.

I neste delkapittel tar jeg et kritisk blikk på begrepet omsorg i sosialt arbeid.

2.1.4 Omsorg

Omsorg som en felles grunn i sosialt arbeid er inspirert av ulike tenkere, filosofer og teologer og jeg er inspirert av Løgstrups (1991) forståelse av nestekjærligheten. I den videre dialogen legger jeg vekt ved Løgstrups tanker om nestekjærlighetens forhold til teoretisk og praktisk sosialt arbeid. Men først er det allikevel nødvendig med et kritisk blikk på omsorg. Jeg si noe om det Martinsen (2003) kaller for «ikke omsorg».

Martinsen ser en fare i at omsorg blir noe annet en omsorg når den blir til en «sentimental omsorg». Med dette mener hun en invaderende nærhet uten egentlig omtanke og interesse for den andre og naturens ivaretagelse. En «følsomhetens ufølsomhet» og «sentimental omsorg» som er krenkende. Dette er sier Martinsen er en «ikke omsorg». Denne «sentimentale omsorg» eller at omsorg skulle være for «varm og inderlig» er ikke et problem, men det er sammenhengen den står i (Martinsen, 2003). Det er for kaldt i helsevesenet i betydning av rasjonelt, produktivt, effektivt, hurtig, overfladisk og anspent i omsorgskonteksten. Dette vil Martinsen kalle for «kulde bølgen» som hun mener er alvorlig og det må rettes kritikk mot. Omsorg fordrer grenser og tilbakeholdenhet, men vi må være kritiske for at vi står i fare for og gå glipp av fenomener slik vi umiddelbart erfarer dem når vi skal forklare mellommenneskelige møter med utgangspunkt i naturvitenskap.

Løgstrup vil gi metafysikken en egen status i vitenskapen og når jeg nå tenker videre om omsorg vil jeg ta et metafysisk utgangspunkt. Metafysisk tenking er tenkingen om helheten og de sammenhenger vi inngår i slik som vi umiddelbart erfarer dem. Metafysiske fenomener er for Løgstrup nestekjærligheten uttrykt gjennom de suverene livsytringer, slik som tillit, talens åpenhet, håp og barmhjertighet. De er livsbærende og viser seg i livet med medmennesker (Martinsen,2003, s.11.) De er fenomener som er ubetingede eller gitte, og som ikke lar seg adekvat beskrive av vitenskapen, som arbeider med betingede eller kultur- og samfunnsskapte fenomener.

Hvis omsorgen for den andre, forstått som nestekjærlighet, er viktig er det ikke alene nok med forskning. De forvitenskapelige metafysiske utsagnene og umiddelbare erfaringene bør etterprøves. Etter prøvelse for metafysiske utsagn er annerledes en for vitenskapelige utsagn. Metafysiske utsagn kan tydes, og tydingen etterprøves på sin måte (Martinsen,2003, s.12.) Om vi nå igjen ser til Løgstrup så vil han avdekke og forstå det mest elementære ved menneskets tilværelse. Han mener at virkeligheten finnes til kroppslig og sanselig, det vil si at tanke og kropp ikke kan skilles. Løgstrup binder tenking til sansing, dagligspråk og det umiddelbare nærvær. Det er i den mellom menneskelige samtalen vi forstår og utdyper dette nærvær (Martinsen, 2003, s.10). I Løgstrups disputas fra 1942 står samtalen og dialogen sentralt i menneskers forståelse av hverandre. Dialog er og lytte til, høre etter og gå med den andre der de grunnleggende livserfaringene deles og uttrykkes gjennom språket. Det er og forstå og akseptere hverandres tenking både i enighet og uenighet. Dialogen

skjerper vår bevissthet om den felles grunn vi står på i sosialt arbeid, men også hvordan vi utlegger denne grunn forskjellig som fører til nye spørsmål og nye måter å gå til saken på (Martinsen, 2003 s10). Det er gjennom samtalen som sakkunnskapens forhold til livet, helheten og meningen kan vurderes.

Med utgangspunkt i at sosialarbeidere forstår omsorg ulikt vil jeg videre holde det åpent for at diskusjonen om omsorg i mitt prosjekt kan føre til nye måter og se på kjærlighet i teori og praksis. I neste delkapittel ser jeg nærmere på empati begrepet.

2.1.5 Empati

Slik som omsorg er, er der heller ikke en helhetlig forståelse av hva empati er i sosialt arbeid. Termen blir ofte brukt for og beskrive to ulike fenomener: følelsesmessige reaksjoner på andres følelsesmessige tilstand og kognitiv rolletaking. Dette har ført blant annet ført til at begrepet sympati (holde med noen eller like noen) blir blandet sammen med empati.

I studiet utgår jeg fra empati som noe som «føles i møtet med den andre». Det er medfølelse ovenfor andres sorg, redsel eller andre ulykkelige følelser. Det er dels og ha medfølelse og dels og forstå. I boka «*Empati . Å forstå menneskers følelser*» beskriver Ulla Holm (2015) dette som førbevisste kognitive prosesser. Det vil si minne av egne lignende opplevelser som vekker en følelse av: «Jeg vet hva du føler for også jeg har følt så i en lignende situasjon». Holm (2015) mener at det er viktig og føle med den andre, men også og være seg bevisst hva som er den andres følelser og hva som er ens egne følelser. Empati er ikke og bli sint når den andre er sint, eller og føle seg fortvilet når den andre er fortvilet. Det beskrives som en overføring av følelser, en sammensmeltning av horisonter og utvisking av viktige grenser for hva som er deg og hva som er meg. I den biologisk tradisjonen (Holm,2015,s. 66) vil slike empatiske prosesser bli beskrevet som nevrologiske reaksjoner på den andres smerte som vekker et ubehag i den profesjonelle hjelperen. Dette ubehaget lindres ved at hjelperen føler og viser empati for den andre. Empati er med andre ord beskrevet som en altruistisk mekanisme som sikrer menneskeartens overlevelse. I det rådende teoretiske synet på empati er det den naturvitenskapelige teoretiske som dominerer hjelpeyrkene. Holm (2015) stiller spørsmål ved en alt for ensidig teoretisk orientering til empati i møte med hjelpetrengende. Holm problematiserer dette ved og henvise til forskning der leger som ikke får veiledning i egen utvikling og prosess viser mindre empati, blir mere kyniske og teoretisk

orientert i møte med pasienter. Forskning viser også at de som valgte spesialisering med mye pasientkontakt var dem som i utgangspunkt viste mer selvrefleksjon og empati enn dem som valgte spesialisering med lite pasient kontakt.

I dette delkapittelet har jeg gitt en gjennomgang av begrepet empati. I neste kapittel vil jeg gå igjennom kunnskapsutviklingen i barneverntjenesten.

2.2 Kunnskap og kompetanseutvikling i sosialt arbeid

Barneverntjenesten har på bakgrunn av rapporter og tilsyn over flere år fått kraftig kritikk for mangelfull kunnskap og kompetanse grunnlag i sine beslutninger. På bakgrunn av denne kritikken har regjeringen iverksatt en kompetanse hevingstrategi for og øke kvaliteten i tjenestene barnevernet tilbyr. Det er en klar målsetning i norsk politikk at tilliten og samarbeidet mellom klient og barnevern må bedres gjennom revidering av både kunnskapsgrunnlag og en barnevernlov med et mere lettforståelig språk. Det politiske målet om og dreie barnevernets innsats fra myndighetsutøvelse til forebygging og hjelpetiltak i hjemmet har medført at det må satses på og etablere partnerskap med foreldre og andre samarbeidspartnere.

Familiene som kommer i kontakt med barnevernet har ofte flere, sammensatte og omfattende helse og sosiale problemer. De sliter oftere økonomisk og er oftere marginaliserte når det kommer til bolig, nærmiljø og arbeidsliv. (NOU 2009:8)

Med den kraftige økning av akutte tiltak og inngripende omsorgstiltak der barn og unges helse og utvikling er truet, øker behovet for tiltaksutvikling og tiltakstilpasning. (Prop.73 L (2016-2017)). Tiltaksapparatet i barnevernet spenner fra generelt forebyggende arbeid til omsorgsovertakelser. Det er oppgaver og tiltak som krever ulik kompetanse og sammensatt kompetanse. Hvis barneverntjenesten skal kunne bistå med tiltak der foreldre ikke klarer eller strekker til, må de arenaer der barn og unge oppholder seg samarbeide for og skape gode oppvekstvilkår. Det betyr at de utfordringer familier har må håndteres i en kontekst preget av samarbeid og koordinering av mellom flere velferdstjenester. For eksempel så har skoler og barnehager har et særskilt ansvar og melde ifra dersom de er bekymret for om et barn ikke får god nok omsorg. De har også ansvar for et tilrettelagt pedagogisk og meningsfullt sosialt tilbud for dem som sliter eller risikerer og falle utenfor. Som et skritt i flerfaglig samarbeid har skolen i de seneste årene tilsatt andre yrkesgrupper for

imøtekomme barn og unge med ulike sammensatte behov. (Norsk barnevernsamband, 2010). Kunnskap og kompetanse i barneverntjenesten omhandler både praktisk kunnskap og skjønnsbaserte beslutninger som skal være til barnets beste. Kompetanseheving gjennom utdanningssystemet tar lang tid. Veiledet praksis er det tiltaket som har vist best effekt for den profesjonelle utviklingen til den enkelte ansatte. FO,2009 sier at det er viktig at de som avslutter en treårig utdanning får systematisert veiledning i praksis der viktige elementer for og ivareta en systematisk opplegg og styrke og styrke yrkesutøveren:

- den nyutdannede/nytilsatte skal tilbys et tilpasset introduksjonsprogram (obligatorisk)
- den nyutdannede/nytilsatte skal tilbys veiledning
- veiledningen skal være systematisk og prosessrettet og gis fra en godkjent veileder fra egen yrkesgruppe
- den nyutdannede/nytilsatte skal skjermes for de mest komplekse og konfliktfylte oppgavene
- den nyutdannede/nytilsatte skal ikke ha samme ansvars- og oppgavemengde som erfarne medarbeidere

(Fo,2009)

I nou:2009.8 fokuserer utvalget på kompetansehevingsstrategier som retter seg mot det formelle utdanningssystemet og i liten grad til blir det foreslått kvalifiseringstiltak som retter seg mot dem som allerede jobber i barneverntjenesten. I november 2009 ga Norsk barnevernsamband (NSB) svar på høringen der de ga en begrunnelse for sitt tilsvarende vedrørende viktige spørsmål knyttet til utdanning, kvalifisering og forskning i barnevernfeltet. NSB har et særlig engasjement knyttet til kunnskaps- og kompetanseutvikling i barnevernet. Gjennom Tidsskriftet Norges Barnevern og de norske og nordiske barnevernkongressene har dem løftet fram utdanningspolitiske spørsmål, forskning, kunnskap og satsningsområder som vurderes som særlig viktige for et kompetent og utviklingsorientert barnevern. Norsk Barnevernsamband ser det som problematisk at ekspertutvalget nesten utelukkende har konsentrert seg om det formelle utdanningssystemet i sine drøftinger og tilrådinger og de savner analyser og tilrådinger om hvordan det også kan tilrettelegges for læring i praksisfeltet. Kompetanseutvikling må foregå på flere arenaer enn gjennom det formelle utdanningssystemet.

Kunnskap og kompetanse i profesjonell relasjon

Kunnskap, selvinnsikt, empati, selvrefleksjon og selvdisiplin er krav som bør gjelde for alle som er i en profesjonell relasjon og i kontakt med hjelpesøkende (Holm,2015 s. 38-39). Når Holm, 2015 sier kunnskap så mener hun kunnskap som omhandler grunnleggende psykologi og sosiale forhold. Kjennskap til psykologisk forsvar, ambivalente motiver, ubevisste drivkrefter og ubevisst kommunikasjon. Dette er en hjelp i og forstå den hjelpesøkende og gjør det mere meningsfylt og skape en god relasjon. Det er dessuten avgjørende med praktisk kunnskap om interaksjonelle fenomener og konsekvensene av ulike måter og håndtere dem på. Dette er en fortrolighetskunnskap som kan være vanskelig og uttrykke i ord. (Holm, 2015, s. 39)

Selvinnsikt

Det viktigste kravet er selvinnsikt. Bare dersom man er bevisst sine egne følelser kan man styre dem så de ikke styrer kontakten med den hjelpetrengende og de overveielsene som gjelder han eller henne. Og være seg bevisst egne typiske reaksjoner og overfor visse mennesker, og egne forsvarsmekanismer. Dette er den fremste beskyttelsen av den hjelpetrengendes integritet og sammen med motivasjonen og ikke bli styrt av egne ønsker og behov, er selve kjernen i en profesjonell innstilling (Holm,2015, s .39).

Empati

Den tredje i kravet til profesjonell innstilling. Er evnen til og sette seg inn i og forstå et annet menneskes følelser og psykiske situasjon en hjelper som er empatisk kan forstå hva som ligger bak en hjelpetrengendes utspill, provokasjoner eller avhengighet, har større mulighet for og ta hånd om disse reaksjonene på en måte som er tilpasset den andres behov og ikke styrt av egne følelser. Den empatiske evnene har en sentralplass i en profesjonell innstilling. Den bærer med seg både erfaring med andre og selvinnsikt, og den forutsetter visse grunnleggende funksjoner hos utøveren (Holm, 2015, s.42).

Selvrefleksjon

Handler om og granske sitt eget bidrag i samspill med andre. Hva gjorde jeg som gjorde at det gikk bra eller dårlig? Fremmede og viktig med veileder første år. I studie av 40 leger viste at det som utmerket seg ved dem som hadde en profesjonell holdning hadde en interesse av og forså hvorfor de handlet på en bestemt måte (Holm 1995 i Holm 2015, s.43). imens andre hadde enn holdning av at «det bare ble så». En større bevissthet om hvordan hjelperen fungerer, en større selvinnsikt utviklet gjennom evne til refleksjon og trygghet til og reflektere over seg selv. Bedre tjenester taler for veiledning ikke skal være opp til de enkelte kommunen og empati som en del av relasjonskompetansen.

Selvdisiplin

Holm (2015) henviser til et studiet med leger som viste store forskjeller mellom de med selvdisiplin og profesjonell holdning og de øvrige deltakerne. Disiplin er det som for eksempel hindrer fra og bruke klienter som skyteskiver for eget dårlig humør og for dette kreves det at man lever opp til de etiske kravene som ligger i den profesjonelle stillingen det vil si og avstå fra og følge egne behov. Studiet viste at dette er vanskelig når man legitimerer egne behov med for eksempel det er «bra for kontakten at jeg forteller litt om meg selv» . En del andre studier som Holm refererer til viser imidlertid at pasienten er mere fornøyd om legen ikke forteller om seg selv (Holm ,2015,s.43).

Hva skjer i møtet mellom den profesjonelle og den som søker hjelp?

I studiet med legene som Holm viser til, så fremstår empati som noe som «føles i møtet med den andre». Empati er av deltakerne beskrevet som og «føle med noen som er i krise». Og føle det den andre føler av smerte og sorg i kropp og sinn. Med utgangspunkt i den psykodynamiske forståelsen, beskriver Holm, 2015 dette som førbevisste kognitive prosesser. Det vil si minnene av egne lignende opplevelser som vekker en følelse av: «Jeg vet hva du føler for også jeg har følt så i en lignende situasjon». Holm (2015) mener at det er viktig og føle med den andre, men også og være seg bevisst hva som er den andres følelser og hva som er ens egne følelser. Empati er ikke og bli sint når den andre er sint, eller og føle seg fortvilet når den andre er fortvilet. Det beskrives som en overføring av følelser, en sammensmeltning av horisonter og utvisking av viktige grenser for hva som er deg og hva som er meg.

I den biologisk tradisjonen (Holm, 2015, s. 66) vil slike empatiske prosesser bli beskrevet som nevrologiske reaksjoner på den andres smerte som vekker et ubehag i den profesjonelle hjelperen. Dette ubehaget lindres ved at hjelperen føler og viser empati for den andre. Empati er med andre ord beskrevet som en altruistisk mekanisme som sikrer menneskeartens overlevelse.

I det rådende teoretiske synet på empati er det den naturvitenskapelige teoretiske som dominerer hjelpeyrkene. Holm (2015) stiller spørsmål ved en alt for ensidig teoretisk orientering til empati i møte med hjelpetrequende. Forskning viser at leger som ikke får veiledning i egen utvikling og prosess viser mindre empati, blir mere kyniske og teoretisk orientert i møte med pasienter. Forskning viser også at de som valgte spesialisering med mye pasientkontakt var dem som i utgangspunkt viste mer selvrefleksjon og empati enn dem som valgte spesialisering med lite pasient kontakt.

Yrkesutøverens etikk/profesjonell etikk

Yrkesutøverens etikk er et samspill mellom de verdier den enkelte har med seg og de forholdene og systemene denne arbeider under (Weihe, 2008, s. 64). Barnevernsarbeid er også påvirket av de samfunnsforhold og de verdier og fagkunnskap som er rådende. Etikk og moral vil endre seg over tid og være påvirket av gjeldende samfunnsmoral og vitenskapelige oppfatning. Verdier som har fulgt sosialarbeider yrket er at man ikke skal tåle at noen lider og man skal ivareta dem som er svake i samfunnet. Allikevel kan det være noen motsetninger og ulik oppfatning av hva vi definerer som lidelse og det gode liv. Individuelle valg som skal respekteres, hva vi i beste hensikt kan gripe inn i, hvordan vi skal forholde oss i avveininger mellom individuelle, samfunnsmessige og familiemessige hensyn er også konflikt område.

Når et fag baserer seg på at en yrkesgruppe skal kunne gripe inn ovenfor andre mennesker, og at de er mere faglig kompetente til avgjørelser enn det individet som avgjørelsen gjelder, får vi lett konflikter i forhold til respekten for enkeltindivid og selvbestemmelse (Weihe, 2008, s. 65). Den individuelle relasjonen må derfor forstås ut fra hvilke tradisjoner vi selv står i og blir identifisert med. Det må også tolkningen av den andre, hva som er i den hjelpetrequendes interesse, og hvordan vi bruker vår relasjonsmessige kompetanse. Den

hjelpetrengende vil også ha en forståelse av oss i forhold til hvilke tradisjoner vi oppfattes som en del av.

Weihe (2008) forteller i sin bok om tvangsinngrep i barnevernet som var legitimert i at det var til det beste for den som det gjaldt. Felles for historiene var at de som hadde initiert tiltakene opplevdes som empatiske mennesker med innlevelse for den andre.

2.2.1 Samarbeid og medvirkning– et samfunnsmandat

Barneverntjenesten er en offentlig byråkratisk velferdsorganisasjon som iverksetter politiske føringer og lovens intensjon om rett hjelp til rett tid. Med et utgangspunkt i barnevernlovens formålsparagraf skal barn og unge møtes med kjærlighet av kontaktpersoner i barneverntjenesten. Kontaktpersoner er her forstått som sosialarbeidere innenfor førstelinjetjenesten. Kontaktperson begrepet viser til vektlegging av barnevernproffenes medvirkning i strategier for utforming av barneverntjenester. Der er iverksatt flere strategier i barnevernet for og endre ordlyd. I 2008 presenterte Barn og likestillings departementet kommunikasjonsstrategien: «Et åpent barnevern – kommunikasjonsstrategi for barnevernet 2008 – 2011». I strategien ble det lagt vekt på et mere tydelig og lettforståelig språk i samarbeid med brukere. Barnevernpanelet (2011) skriver i sin rapport at det er grunnleggende at familier i kontakt med barneverntjenesten forstår og kan identifisere seg med begreper som benyttes av barnevernet. I rapporten blir selve ordet saksbehandler foreslått endret til kontaktperson da barn og unge ikke er en sak, men mennesker som trenger støtte. Det blir også påpekt at ord som part i sak og vitne i sak uttrykker kamp i stedet for samarbeid. Det er også viktig å ta med at mange av begrepene innen barnevernets begrepsapparat ikke finnes i andre språk og at det må forklares med andre ord. Dette er av stor betydning for barn og familier med etnisk minoritetsbakgrunn (Barnevernpanelet 2011:21). Brukermedvirkning har blitt alt tydeligere i politiske beslutninger og føringer. Brukermedvirkning er en rettighet som er nedfelt i loven og kan skje på ulike nivå; gjennom politisk medvirkning, påvirkning på system nivå eller individ nivå. Brukere som mottar hjelp vet oftest selv hvor godt tjenestene fungerer i praksis og kan komme med gode løsninger for forbedringer av tjenestene (HOD,2009). Stiftelsen forandringsfabrikken er i samarbeid med barnevernproffene viktige premissleverandører for barneverntjenesten. De har vært pådrivere for at begreper som skaper følelse av og være annerledes skal endres (Stortingsmelding nr. 1. Fra barn og unge i Norge 2011: 5).

Klient begrepet har i samarbeid med tjenestemottakere blitt erstattet med begrepet bruker. Brukere som begrep viser til en mere aktiv rolle som mottakere av velferdstjenester. Brukere er personer som mottar tjenester direkte eller blir berørt av tjenestene indirekte som pårørende eller barn (HOD,2009). Det er en tydelig målsetning i norsk politikk at brukere av barneverntjenester skal være aktive deltakere i prosjektet om sitt eget liv. Samarbeidsformen gir indikasjoner om vektlegging på brukeres resurser, medvirkning og finne løsninger i felleskap med dem saken berører.

Skjønn

Den offentlige forvaltningen setter noen rammer for praksisutøvelsen til kontaktpersoner. De skal på vegner av barneverntjenesten implementere og iverksette politiske føringer. Med hjemmel i lov om barnevern, tilstøtende forvaltningslover og rådende rettspraksis skal kontaktpersoner benytte seg av skjønn i sin direkte kontakt med brukere og i sine vurderinger til barnets beste. I neste kapittel blir det sett nærmere på regjeringens kompetanse strategi for barneverntjenesten.

2.3 Avsluttende kommentarer til kapitlet

Der er svært lite forskning om kjærlighet i barneverntjenestens praksis. Jeg har derfor sett på nærliggende perspektiver som empati og omsorg i forbindelse med profesjonsutøverens etiske ansvar. Av samme grunn er det fremst Thrana (2015) sin doktors avhandling om kjærlighet i sosialarbeid det refereres til i dette prosjektets avhandling. I lys av regjeringens kompetansehevingstrategi for og øke tilliten til det norske barnevernet, tar avhandlingen i tillegg utgangspunkt i strategier, forskningsrapporter, proposisjoner, høringsinnspill og artikler for og belyse hva som kan hemme og/eller fremme samarbeid mellom kontaktpersoner og brukere i barneverntjenesten. Det er i den forbindelse relevant og se på hva regjeringen vektlegger i sine strategier for barneverntjenesten.

I forskningsrapporten «Det nye barnevernet» hevdes det at den hjelpen utsatte familier får ikke er tilstrekkelig. Der er en økt andel med omsorgsovertakelser og det kan ha sin grunn i at de forebyggende tiltakene ikke er gode nok (Prop.73 L (2016-2017)). I proposisjonen hevdes det at kompetansen i barneverntjenestene må økes i forbindelse med barnevernreformen. For og få bedre faglig styring er der derfor lagt frem en kompetanse

strategi som skal gjelde fra 2018-2024. Etter en nasjonal kartlegging konkluderte Bufdir i fjor høst at barneverntjenesten trenger et kompetanseløft. Undersøkelsen viste blant annet at:

- 21 prosent av de ansatte at de i liten eller i noen grad kan identifisere omsorgssvikt og vurdere konsekvenser for det enkelte barn.
- 66 prosent svarer at de i liten eller noen grad har kompetanse til å vurdere omsorg hos foreldre med annen sosial, kulturell eller erfaringsmessig bakgrunn.
- 29 prosent mener de i liten grad eller noen grad har kompetanse til å være bevisst på, og jobbe for å unngå, ulike former for feilslutninger i arbeidet.

I kjølvannet av utredningen foreslår direktoratet blant annet at det skal stilles kompetansekrav til ansatte. Deriblant:

- 5-årig master for alle som skal håndtere kjerneoppgaver i kommunalt barnevern.
- Nasjonal juridisk eksamen for alle ansatte i det kommunale barnevernet og for ledere i institusjonsbarnevernet.

Barneverntjenesten effektiviseres stadig gjennom omstillingsprosesser. Norsk politikk gir klare føringer om at kvaliteten på tjenestene i offentlig forvaltning skal ha et tydelig fokus på medvirkning, likeverd, menneskeverd, forutsigbarhet og trygghet (Meld. St 12(2012-2013)). De tjenester som barnevernet yter til de mest sårbare gruppene i samfunnet skal være varm, kjærlig, hensiktsmessig og til rett tid (jf. § bvl 4-1). Med utgangspunkt i lover, regler og faglige føringer settes rammer for hvordan politiske beslutninger blir til daglig praksis. Følgende sitat hentet ur « Det gode barnevern» (barnevernproffene ,2011) illustrerer tydelig fokus på empati og omsorg:

Noen av dere skal være så flinke at det merkes alt for godt. Dere skal følge reglene, instruksene og det som står i boka. Det virker som dere skal gjøre alt riktig, for å få ros av sjefen. Skulle ønske sjefen for hele barnevernet kunne begynne å gi dere ros for å være lyttende, vennlige og fleksible folk. (Barnevernsproffene 2011).

Sitatet er hentet fra stortingsmelding «Det gode barnevern» som barnevernproffene leverte til Barne -og familiedepartementet (BLD i 2011. Barnevernproffene er representanter i stiftelsen Forandringsfabrikken som arbeider for og forandre offentlige instanser som barnevern og skole. (Prop. 73 L (2016-2017)) legger særlig vekt ved hvordan barn og unge skal medvirke i beslutninger om deres eget liv. Forandringsfabrikken og proffene er nå og anse som viktige premissleverandører for barneverntjenestene. I lokale prosjekter er dem med i opplæring av nyansatte og fosterforeldre i barneverntjenesten.

3 Teoretiske perspektiver i prosjektet

3.1 Etikk og skjønn i barnevernets praksis

I forbindelse med at kjærlighet ble inkludert i barnevernloven var lovutkastet ute på høringsrunde. De 29 høringsinstansene var positive til inkludering av begrepet kjærlighet, men mange var usikre på hvordan kjærlighet skulle defineres og utøves i praksis. De som var kritiske til kjærlighet som begrep var ikke kritiske til behovet for kjærlighet, men problematiserte bruken av skjønn som en lovfesting ville innebære. Inkludering av kjærlighet etter høringsrunden viser en forventning til hvordan barnevernansatte skal møte barn og en verdsetting av barns behov for deltakelse i utforming av barnevernet (Økland & Sørstal, 2020). Kjærlighet er ikke gjort til et selvstendig vilkår, men heller innført som et verdigrunnlag i formålsparagrafen. Formålsparagrafen gir tydelige instruksjoner til praktikere og fagfolk om hvordan barneverntjenesten skal være. Kjærlighet har blitt oppfattet som noe utradisjonelt og uprofesjonelt i barnevernet (Andersen, 2018). Med lite tilgjengelig forskning om kjærlighet i profesjonell praksis er begrepet både abstrakt og skjønnsmessig. Dette medfører utfordringer for omsorgsetikken og for hvordan kjærlighet skal forstås og praktiseres i barnevernet (Neumann, 2012; Eek-Larsen et al., 2019). De etiske og moralske utfordringene som møter sosialarbeidere krever en faglig vurderingsevne og profesjonelt skjønn. Moral og etikk i møte med brukere er forankret i det politiske oppdraget, men må også være forankret i den etiske fordringen i møtet med «den andres ansikt» (Christoffersen, 2014). Profesjonsetikken er dermed en sammenheng mellom moralsk dømmekraft og utvikling av den profesjonelle dømmekraften.

Yrkesutøverens etikk og relasjonsmessige kompetanse

Yrkesutøverens etikk er et samspill mellom de verdier den enkelte har med seg og de forholdene og systemene denne arbeider under (Weihe, 2008, s. 64). Barnevernsarbeid er også påvirket av de samfunnsforhold og de verdier og fagkunnskap som er rådende. Etikk og moral vil endre seg over tid og være påvirket av gjeldende samfunnsmoral og vitenskapelige oppfatning. Verdier som har fulgt sosialarbeider yrket er at man ikke skal tåle at noen lider og man skal ivareta dem som er svake i samfunnet. Likevel kan der være noen motsetninger og ulik oppfatning av hva vi definerer som lidelse og det gode liv. Individuelle valg som skal

respekteres, hva vi i beste hensikt kan gripe inn i, hvordan vi skal forholde oss i avvenninger mellom individuelle, samfunnsmessige og familiemessige hensyn er også konflikt område. Når et fag baserer seg på at en yrkesgruppe skal kunne gripe inn ovenfor andre mennesker, og at de er mere faglig kompetente til avgjørelser enn det individet som avgjørelsen gjelder, får vi lett konflikter i forhold til respekten for enkeltindivid og selvbestemmelse (Weihe,2008, s. 65). Den individuelle relasjonen må derfor forstås ut fra hvilke tradisjoner vi selv står i og blir identifisert med. Det må også tolkningen av den andre, hva som er i den hjelpetregendes interesse, og hvordan vi bruker vår relasjonsmessige kompetanse. Den hjelpetregende vil også ha en forståelse av oss i forhold til hvilke tradisjoner vi oppfattes som en del av. Weihe (2008) forteller om historier der tvangsinngrep i barnevernet var legitimert i at det var til det beste for den som det gjaldt. Felles for historiene var at de som hadde initiert tiltakene opplevdes som empatiske mennesker med innlevelse for den andre. Den profesjonelle relasjonen innebærer at den brukeren er i avhengighetsforhold til sosialarbeideren. For og gi den hjelpetregende den trygghet denne trenger i denne situasjonen må enhver relasjon baseres på respekt for den hjelpetregende som person (Holm,2015, s. 44). En nonchalant og foraktelig holdning fører til at avhengighetsforholdet blir ytterligere forsterket og en rekke emosjonelle reaksjoner som hindrer et effektivt samarbeid. Å vise respekt innebærer og gå utfra at den andre er en person med evne til og ta ansvar på en voksen måte med rett til sine følelser og meninger. Sosialarbeidere må vise genuin interesse og en vilje til og forstå. De må ha evnen til og lytte og lytte aktivt og formidle sin holdning ved sin totale atferd, ikke bare via ord og fraser (Holm,2005,s.44).

3.2 Kjærlighetsperspektiver

3.2.1 Begrepet anerkjennelse

Honneths perspektiv på kjærlighet beskrives som en anerkjennelse i en relasjon der begge gjensidig bekrefter hverandre. Dette er ikke sett utfra den Løgstrups etiske fordring om nestekjærlighet. Dette perspektivet er den typ av kjærligheten som berører det emosjonelle i relasjoner som parforhold, vennskap og familie. Honneth fører frem at det eneste som i omsorg klarer å stå i relasjoner med smerte, lidelse og usikkerhet er kjærlighet (Thrana, 2015,s. 33). Grunnholdningen av å gi og ikke få noe tilbake og brukers tillit til å bli møtte med godhet uavhengig om de makter å endre sin situasjon eller ikke.

Lovfesting av kjærlighet kan sees på som et direkte resultat av at brukere er tatt med i beslutningsprosesser og lovprosesser. Honneth (2006) ser på opplevelser i relasjoner mellom individer og hvordan mennesker deltar i samfunnet (Økland & Sørdsdal, 2020). Og ta brukere på alvor og inkludere i beslutningsprosesser kan sees på som et uttrykk for kjærlighet (Honneth, 2006). Gjennom deltakelse får brukere mulighet å ha en selvstendig rolle og påvirkningskraft på sine omgivelser. Å bli møtt med kjærlighet vil være grunnlaget for og utvikle selvrespekt og selvtillit som vil ha betydelse for møte med og deltakelse i samfunnet. Å bli vist kjærlighet i en profesjonell relasjon kan bidra til at brukere gjenoppretter brutte forhold og gjenopptar sosialeforhold. Annerkjennelse av at man er verdt noe kan bidra til og etablere selvtillit på ulike samfunnsarenaer.

Der er en enorm kraft i behovet for moralsk sosial annerkjennelse i sosiale konflikter. Et behov for og sette ord på det ordløse. Der er tre former for annerkjennelse; kjærlighet, rett og respekt. Og til hver av de tre former for annerkjennelse er der tre typer av ringeakts erfaringer som hver for seg kan inngå som handlingsmotiv når sosiale konflikter oppstår (Honneth, 2006, s. 22). Den kritiske samfunnsteorien skal forklare de samfunnsmessige forandringsprosessene i relasjon til de normative krav som strukturelt ligger i gjensidige annerkjennelsesforhold. Erfaringer av ringeakt gis en historisk betydning som gir muligheter for sosiale konflikters moralske logikk og bli tydelig. Honneths modell kan kun brukes som en kritisk fortolkningsramme hvis dets normative referanse punkt er klarlagt (Honneth, 2006, s. 23). Kamp om annerkjennelse. Sosiale konflikters moralske grammatik blir ansett som Axel Honneths hovedverk (Honneth, 2006, s. 7). Honneth tar utgangspunkt i en kritisk rekonstruksjon av Hegels tidlige skrifter, Winnicotts objektrelasjonsteori og Meads sosialpsykologi når han skisserer en ny kritisk normativ samfunnsteori.

Axel Honneth (f 1949) er Jürgen Habermas ´etterfølger på Johann Wolfgang Goethe Universitetet i Frankfurt. Han ansees som den mest betydelse fulle representanten for Frankfurterskolen. Frankfurterskolen har siden 1930 vært svært sentral i tysk og europeisk filosofi. I kampen om annerkjennelse analyserer Honneth (2006) formelle betingelser for selvrealisering, det vil si det gode liv og viser til hvordan den enkeltes selvtillit, selvfølelse og selvrespekt er avhengig av annerkjennelse i privatlivet, som rettssubjekt og i det sosiale livet i videre forståelse. Honneth mener at individet ikke kan komme overens med sitt eget indre

uten annerkjennelse. Vår identitet er avhengig av det. Honneth undersøker menneskers innbyrdes annerkjennelses relasjoner og framhever de sosiale relasjoners betydning for utvikling av vår identitet. Samtidig viser han til at en mangel på annerkjennelse gir utslag i form av patologiske bevissthetsforstyrrelser, som viser det moderne individets sårbarhet og peker på en stadig samfunnsmessig ubalanse mellom individuell frihet og sosial annerkjennelse.

Honneth mener at det ikke er nok med og peke på samfunnskritiske forhold utfra en intuitiv følelse av urettferdighet. Der trengs en tydelig metodologisk begrunnelses strategi så at kritikken mot skeive forhold i samfunnet ikke forblir ubegrunnet. Sosial filosofi, sosiologi og psykologi klarer ikke og rettferdiggjøre sitt standpunkt, slik den politiske filosofien, med utgangspunkt i en universell begrunnelse (Honneth,2006, s.7). Honneth ønsker ikke utgå fra en universell begrunnelse, han vil i en metodologisk begrunnelses strategi presisere de formelle forutsetningene for menneskets selvrealiserings muligheter.

Honneth mener at den nåværende normative samfunns sosiologien skaper patologier da den er preget av en makt kamp om selvoppretholdelse. Han mener at vi trenger en ny felles annerkjennelses kamp. Han begrunner dette med utgangspunkt i at alle mennesker har behov for annerkjennelse for og kunne utvikle sin identitet, selrespekt og selvfølelse. Honneth vil med sin teori gå fra en makt kamp om selvoppretholdelse til en kamp om gjensidige annerkjennelsesrelasjoner motivert av behovet for selvannerkjennelse og intersubjektiv gjensidighet. Mennesker bør stå sammen om annerkjennelse sfæren kjærlighet som er grunnleggende for at i det hele tatt kunne inngå i et intersubjektivt forhold.

Honneth ønsker en helt ny normativ samfunnsteori der kampen omhandler gjensidig annerkjennelse i stedet for en makt kamp om selvoppretholdelse. Han tar et oppgjør med den filosofiske og politiske tradisjonen der samfunnets makt kamp er drevet av individuelle særinteresser. Den analytiske modellen «kamp om selvoppretholdelse» som er motivert av egosentriske interesser og kamplyst. Kamp om annerkjennelse er motivert av behovet for annerkjennelse og intersubjektiv gjensidighet. Honneth vil bytte ut de grunnleggende premisene i den normativt inspirerte sosialteorien (Honneth,2006, s.8).

Honneth er ikke opptatt av det gode liv på personlig nivå. Betegnelsen på det gode liv forandres kontinuerlig historisk og kulturelt, imens de formelle betingelsene forblir de

samme. Han er opptatt av de formelle forutsetninger som er nødvendige og må være tilgjengelige for at et individ skal kunne selv realisere seg. Honneth mener at de anerkjennelses teorier som allerede eksisterer innenfor modernitetens rammer alltid kan/ bør endres til et nytt ideal om hva som kan karakteriseres som mere rettferdig (Honneth, 2006, s. 9).

Honneth mener at et individ kan bare bli medlem av samfunnet/sosialt integrert hvis de via en opplevelse av gjensidig anerkjennelse kan utvikle en bevissthet om hvordan plikter og rettigheter er gjensidig forbundne. Anerkjennelsen er tostrengt på så vis at den på ene siden avhenger av individuelle muligheter for et positivt selvforhold av betingelser som er av sosial karakter, i det de er i overensstemmelse med normativt regulerende former for gjensidig anerkjennelse. På den andre siden avhenger et samfunns suksess av dets evne til og organisere anerkjennelses relasjonene på en måte som tillater individuell utvikling av de her positive relasjonene til selvet (Honneth, 2006, s. 11).

Honneth deler inn anerkjennelsesbegrepet i tre forskjellige anerkjennelses sfærer: a) privatsfæren så som vi kjenner den fra familien og vennskapene, b) den rettslige sfæren, C) den solidariske som dekker kulturelle, politiske og arbeidsmessige fellesskaper. Hver form for anerkjennelse følges av tre former for forhold til seg selv: Hvor kjærlighet er en forutsetning for subjektets fundamentale selvtillit, utløser den allmenne respekt, som er gitt i form av rettigheter, en selvrespekt eller selvaktelse som borger, og endelig gir solidariteten en selverdsettelse, hvor felles verdier og normer deles og danner et grunnleggende selvverd hos subjektet (Honneth, 2006, s. 11).

Honneths kjærlighets sfære skiller seg ut fra de andre fordi den utgjør selve forutsetningen for i det hele tatt inngå i et intersubjektivt forhold. Kjærlighetsforhold er et følelsesmessig behov mellom subjekter og anerkjennelsen kommer utav at være i et gjensidig avhengighetsforhold med emosjonell oppmerksomhet. Behovet for anerkjennelse dekkes utav relasjonen til den konkrete andre. I de symmetriske familiære og vennskaps relasjoner får individet i trygghet oppleve seg møtt, sett og anerkjent for den den er. Anerkjennelses forholdet til familier og venner utgjør fundamentet for selvtilliten i en konfliktfylt verden.

Kjærlighet og vennskap er det som gjør at et menneske verdsetter seg som en verdig til og delta i nære fellesskap og i samfunnsmessige forhold (Honneth, 2006, s.12).

Den andre formen for anerkjennelse skjer igjennom anerkjennelsen av individets formelle evne til autonome moralske handlinger. Gjennom de universelle rettigheter alle har i et

samfunn kan individet bli i stand til og føle selvrespekt og aktelse for seg selv som et likeverdig medlem av samfunnet. Annerkjennelsen gis her gjennom lov sikrede rettigheter som individet har adgang til så som velferdsstatens goder. At gjennom og være innehaver av universelle rettigheter (menneskerettigheter for eksempel) og gjennom det en selvrespekt betyr at være bevisst seg selv som en moralsk person som er i stand til og inngå i en offentlig dialog. Annerkjennelse i form av rettigheter sikrer individer de grunnleggende mulighetene for og realisere sin autonomi.

Den tredje formen for annerkjennelse skjer gjennom relasjonene til grupper, felleskap eller samfunnet der individets deltakelse og positive engasjement blir anerkjent (Honneth, 2006, s. 12).i felleskapet kan individet kjenne seg igjen, bli anerkjent for sin unikhet og sitt bidrag til gruppens, felleskapet eller samfunnets organisering. Bidraget kan være verdsatt for eksempel for et spesielt livsløp, prestasjoner og handlinger som individet utfører. Denne formen for annerkjennelse utløser verdsettelsen av seg selv som en del av et solidarisk felleskap.

Solidaritet hos Honneth er både emosjonell og fornuftsbasert kategori, derimot er kjærlighet bare en emosjonell form for annerkjennelse og rettighetene er bare et uttrykk for et strikt kognitivt regelsystem som styrer fornuften. Solidariteten skal være både fornuftsbasert og emosjonell for at fungere regulerende i mellom menneskelige relasjoner og som et følelsesmessig bånd av identifisering og samhørighet. Alle formene for annerkjennelse er en forutsetning for et fullt integrert samfunn. Den kjærlighet som barnet får er en forutsetning for et vellykket møte med samfunnet. De universelle rettighetene er en forutsetning for at alle kan se på seg selv som likeverdige og det er også solidariteten om den bygger på en felles verdihorisont som er åpen for mangfold. Solidaritet i et samfunn avhenger om det er i stand til og integrere borgernes forskjellige verdihorisonter, ferdigheter og prestasjoner. Det etiske målet er et samfunn som skaper muligheter for og inngå i likeverdige intersubjektive, symmetriske relasjoner (Honneth, 2006, s.13). Om et individ ikke får annerkjennelse, opplever krenkelser, ikke får følelsesmessig oppmerksomhet, kognitiv respekt, sosial respekt så risikerer den og miste det positive forholdet til seg selv som er grunnleggende for dets utvikling.

De her annerkjennelsesformene gir en normativ ide om det gode liv. De korresponderende krenkelsesformene er utgangspunktet for og forså motivene bak kampen for annerkjennelse. Hver annerkjennelsesform er ledsaget av ulike former for moralsk krenkelse, der hvert enkelt utgjør en intern forbindelse mellom moral og annerkjennelse. I primær relasjoner kan vold og mishandling være eksempler på krenkelser som kan skade den fysiske integriteten og den

grunnleggende selvtilliten. I rettsforholdet kan det ødelegge individets selvrespekt om det moralske ansvaret som rettighetsbærer blir ignorert (Honneth, 2006, s.13). Eksempler kan være diskriminering av hele grupper i et rettssystem. Moralske urettferdigheter i kulturelle verdifelleskap kan være at enkelte eller flere individer bli ydmyket og krenket på en slik måte at deres ferdigheter eller evner ikke lengre får noen annerkjennelse. Denne typen av krenkelser skader individets eller gruppens følelse av og være betydellesfull i et felleskap. Eksempler går fra og ikke bli hilst på til alvorlig stigma. (Honneth, 2006, s.14).

Honneth mener at der har skjedd en fundamental endring i sosial annerkjennelse med en overgang fra tradisjonelle til moderne systemer. Likestilling relateres til institusjonelle krav om at alle skal ha like rettigheter og være berettiget til den samme lov sikrede annerkjennelsen. Denne forandring leder til velkjente interkulturelle konflikter.

I min oppgaven vil det være naturlig at anta, at den seneste tidens debatter rommer potensielle moralske fremskritt, nemlig muligheten for universalisering av annerkjennelses rettigheten kjærlighet. Sosial verdsettelse som rettighet har kommet gjennom noen moralske fremskritt. Den emosjonelle annerkjennelsen har også gjennomgått noen historiske fremskritt. For eksempel så til tross for at ekteskap mellom forskjellige kjønn har vært sett på som idealet så er der nå en åpning for ekteskap mellom homoseksuelle par. Moralske fremskritt viser seg gjennom en historisk prosess der det overordnet har skjedd en differensiering av emosjonell annerkjennelse. Dette betyr ikke at vilkårene for mennesker automatisk blir forbedret. Det fører også med seg en rekke patologier ettersom stabiliteten i annerkjennelses relasjoner kommer under press. For eksempel arbeidsløshet skaper for hvilket arbeide som kan gi annerkjennelse (Honneth, 2006,s.15). Honneth beskriver den stadige kampen som foregår i samfunnet. Ekstrem grupper som i mangler på annerkjennelse og kjærlighet i for eksempel familiære forhold finner en felleskap som kan ta ekstreme former for uttrykk i kampen for annerkjennelse. For eksempel nynazisme. Kamp for annerkjennelse kan ta perverse og patologiske former (Honneth, 2006). Motstandskulturer er ofte de utstøttes måte og protestere på. Som et alternativt annerkjennelsesfelleskap som ikke kan aksepteres av det dominerende samfunnet.

De allmenngyldige abstrakt aksepterte annerkjennelsesprinsipper har et utviklingspotensiale. For eksempel så har den emosjonelle anerkjenneslesfæren et utviklingspotensiale i sin ide om kjærlighet, den rettslige i sin ide om likhet. Kampen i seg kan vise til en fordring om en mangel på annerkjennelse. Annerkjennelses kamp springer ur krenkelser eller ikke innfridde forventinger om annerkjennelse. Hvis denne kamp for annerkjennelse i offentlige rom gir en

mulighet for og omdefinere anseelse via politiske tiltak, kan kampen ansees som suksessfull (Honneth, 2006, s.16). Honneth er opptatt av og beskriver et moralsk utviklingspotensiale i samfunnet, hvor de rådende politiske systemenes diskurser og hegemonier holder nede og skjuler artikulering av lidelse, forakt, urett og krenkelseserfaringer som gjennom dette aldri blir gjort til gjenstand for politikk (Honneth, 2006, s.17). Surrogat opplevelser av samhørighet og subkulturer er interessant fordi de kan sees på som et spesielt medium for redefinering av hva som i det hele tatt kan oppnås av annerkjennelse.

3.2.2 Begrepet nestekjærlighet

Nestekjærlighet viser til en moralsk og etisk fordring om og møte mennesker med respekt og medfølelse uansett hvem de er og hvilken hjelp dem trenger (Løgstrup,2017). Det er en etisk form for kjærlighet med utgangspunkt i omsorg og barmhjertighet. Dette er den mest anvendte formen i sosialt arbeid (Thrana,2015). Løgstrup (2017) legger vekt ved det etiske ansvaret i møte med andre. Det er selve møtet som er den etiske arena der vi tar den andre innover oss. Åpenhet, tillit, barmhjertighet, medfølelse og kjærlighet (Løgstrup, 1968, 1995 i Thrana,2015). Disse er sentrale i møte med den andre hvis man tar fordringen på alvor. Hvis man velger å distansere seg og ikke engasjere seg i stedet for å la prosedyrer, regler og faglige tilnærminger så velger man også bort den etiske fordringen (Løgstrup, 1991 i Thrana,2015 S. 33).

Løgstrup og den etiske fordring

De etiske og moralske utfordringene som møter sosialarbeidere krever en faglig vurderingsevne og profesjonelt skjønn. Moral og etikk i møte med brukere er forankret i det politiske oppdraget, men må også være forankret i den etiske fordringen i møtet med den andres ansikt (Christoffersen, 2014). Profesjonsetikken er en sammenheng mellom moralsk dømmekraft og utvikling av den profesjonelle dømmekraften.

At vise tillit er og utlevere seg selv.

Vi reagerer så voldsomt når vi opplever at vår tillit blir brutt. Også når der egentlige ikke har stått så mye på spill. Misbruk av tilliten er når den blir brukt imot den som har vist den. Det verste er kanskje ikke den forlegenhet eller den fare som misbruket har ført til, men heller at tilliten ikke har blitt tatt imot av den andre. For at den andre skal kunne misbruke tilliten

som ble vist, må den som har blitt vist tillit ha vært både likegyldig og kald. I den forstand at denne ikke ville ta imot tilliten. Spørsmålet er om ikke denne likegyldighet og kulde er den egentlige grunnen for reaksjonen på opplevelsen av brutt tillit (Løgstrup, 2017 s18).

Tillitens sentrale plass i våres mellom menneskelige relasjoner viser seg ikke bare igjennom konflikter, men også i de personlige forventinger vi har til hverandre. Personlige forventinger som ikke blir oppfylt leder gjerne til moralske beskyldninger. Løgstrup forklarer det urimelige ved moralske beskyldninger ved den andres atferd. At den andres forventinger ikke blir oppfylt har ikke med rett eller urett og gjøre, heller ikke med moral eller umoral. Det skyldes at våre sinn og våre verdener er forskjellige (Løgstrup,2017 s 18).

Det er i holdninger og atferd vi kan se den andres forventning om at et behov skal fylles. Det kan være i taus, i ord eller handlinger. Uansett hvordan denne forventning presenteres så har den andre alt utlevert seg i forventingen til at den andre skal oppfylle behovet den har. Denne forventning må frem for at den andre skal bli oppmerksom på forventingen. Bli forventingen ikke oppfylt står den forventende blott stilt og ytringen var forgjeves. Det er dette som Løgstrup,2017, s. 19 mener er forklaringen til moralske beskyldninger og konflikter. Når den andre har blottstilt seg for og bli imøtekommet og ikke blir det, er det så emosjonelt ladet at det blir til et sammenstøt og en konflikt. De moralske beskyldningene, vurderingene og dommene blir lett sort hvite og vanskelige og gå tilbake på. Dette handler ofte om at skulle blott legge seg en gang til for og si at dette dreier seg om skuffelse og forventinger, blir for vanskelig. Det opprinnelige sammenstøtet blir skjult i konflikten om moralske og rettslige urettferdigheter. Det er lettere og innrømme dumheter, skavanker, feil og svakheter og kan på det viset ytre seg i de mest urimeligste beskyldninger for og skjule det opprinnelige sammenstøtet (Løgstrup,2017, s. 20).

Om kommunikasjonen mellom mennesker blir kortsluttet slår det gjerne ut i moralske beskyldninger fordi der er en selvutlevering i all kommunikasjon. Avist selvutlevering gir nemlig utslag i en moralsk domene fordi situasjonen er emosjonell, enkel og blottstillelsen må skjules for enhver pris (Løgstrup,2017, s. 20).

Det er vanskelig og få øye på hva som utspiller seg i slike sammenstøt, ikke minst for dem det berører. Det er jo ikke alltid urett eller noen spesiell uenighet det handler om. Fordi vi ofte møter hverandre med en skepsis når vi ikke kjenner hverandres agenda kan vi tolke sammenstøtet dithen at noe urett er begått. I kjærlighet og sympati er det annerledes, fordi der har vi ikke noen grunn for og gjøre rede for den andres karakter. Om man nå har et bilde av hvem den andre er så er det oftest et som er fordelaktig. Hvis der ikke er noen veldig spesielle tegn som trenger seg på så har vi ikke noe og være på vakt ovenfor (Løgstrup,2017, s. 20).

Når vi derimot ikke utgår fra en kjærlighetsposisjon og der er en viss spenning fordi der er noe vi kan være usikre på som vi irriterer oss over, utilfredshet eller antipati, begynner vi og gjøre oss et bilde av den andres karakter. Når vi er på vakt ovenfor den andre skaper vi komplekse bilder av hvilke posisjoner dem tar (Løgstrup,2017, s. 20). Men i møtet med den andre blir dette bildet utfordret og korrigert. Eller med andre ord det blir ikke lenge plass for bildet på grunn av den andres tilstedeværelse. Hans nærvær og mitt bilde av han blir uforenlige (Løgstrup,2017, s. 22). Bare når vi konstaterer at den andre ikke er til og stole på så holder bildet stand og blir til et bokstavelig talt inngrodd mistillit. Eller når antipatien og irritasjonen har lukket en til kulde holder bildet av den andre stand.

I alt samvær skapes et bånd. Dette bandet kan være så sterkt at man blir grepet og sluker den andres ord og oppførsel alt den andre sier eller være svakt nok til at man bar så vidt hører og forstår hva den andre sier og gjør. Rent grunnleggende kan det handle om at ikke la den andre komme til ord i oppførsel, gjerninger og handlinger, man sørger for og hindre det med mistenksomhet og sitt bilde av henne eller han. Dette er i seg livsfornektende. (Løgstrup,2017, s. 23). Det er en fornektelse av begge liv. For som mennesker ønsker vi ikke og redusere oss til emosjonelle reaksjoner basert på gamle opplevelser. Det ligger i oss at vurdere på ny utfra nye opplevelser av den andres ord, nye handlinger og nye oppførsel. Vi er nåtid og vi vurderer det som er nytt og tar stilling til det. Det ligger en tillit i en stadig fornyelse. Konflikter er uunngåelige. Vi kan bare være oss medvetne om vår forforståelse og årvåkne for våres reaksjoner. Vi må være to og vi må se hverandre utfra. Konflikten handler om et udekket behov av og bli sett, møtt og anerkjent. Til det trenger vi relasjonskunnskap, holdninger og en verdier.

Der er en grunnleggende tillit i alle samtaler

Vi mennesker påvirker hverandre. Det kan være forbipasserende møte med mindre betydelse for et menneske livsutfoldelse og utvikling, men det kan også være de store vanskelige møtene der vi potensielt i stor grad påvirker hvordan livet til den andre utvikles videre. Hvis vi har den forestillingen at vi bare kortvarig berører hverandres liv og helt enkelt upåvirket bare går videre med våres liv så er risikoen at vi misforstår hvilken innvirkning vi kan ha på den andre (Løgstrup,2017, s. 25).

For at skildre tillit

Er der brukt metaforiske uttrykk som den enkelte utleverer seg selv, går ut fra seg selv, gir noe av sitt liv i den andres hånd. Tillit er her forstått som og utlevere seg selv og blotte sitt indre i en forventning om at den andre foretar seg noe. Selvutleveringen kan også bestå i andre ting som er for eksempel betroelse, at stole på den andre, at den andre taler sant eller en viss tone i samtalen. Tilsvarende gjelder ved den blottelse den tilliten ikke bli mottatt eller avvist. (Løgstrup,2017, s. 26).

Når et menneske viser tillit så legger den sitt liv i den andres hånd. Her i ligger fordringen om og ivareta dette liv. Hvor mye som står på spill for dette mennesket avhenger av mange faktorer som hvordan denne har det med seg selv akkurat nå, på konteksten og ikke minst av hvem den andre er. Det betyr at i hvilket som helst møte mellom mennesker ligger der en uuttalt fordring uansett hvilke omstendigheter eller hvilken karakter det har.

Holdninger

Med vår holdning er vi med på og forme et hverandres liv. Vi kan gi gjøre verden vid, snever, lys eller mørk, mangfoldig eller kjedelig og ikke minst trygg eller trygg. Ikke ved teorier og forestillinger, men ved min blotte holdning (Løgstrup,2017, s. 28).

At vise tillit er og utlevere seg selv.

Vi reagerer så voldsomt når vi opplever at vår tillit blir brutt. Også når der egentlige ikke har stått så mye på spill. Misbruk av tilliten er når den blir brukt imot den som har vist den. Det verste er kanskje ikke den forlegenhet eller den fare som misbruket har ført til, men heller at tilliten ikke har blitt tatt imot av den andre. For at den andre skal kunne misbruke tilliten som ble vist, må den som har blitt vist tillit ha vært både likegyldig og kald. I den forstand at

denne ikke ville ta imot tilliten. Spørsmålet er om ikke denne likegyldighet og kulde er den egentlige grunnen for reaksjonen på opplevelsen av brutt tillit (Løgstrup, 2017, s. 18).

Tillitens sentrale plass i våres mellom menneskelige relasjoner viser seg ikke bare igjennom konflikter, men også i de personlige forventinger vi har til hverandre. Personlige forventinger som ikke blir oppfylt leder gjerne til moralske beskyldninger. Løgstrup (2017) forklarer det urimelige ved moralske beskyldninger ved den andres atferd. At den andres forventinger ikke blir oppfylt har ikke med rett eller urett og gjøre, heller ikke med moral eller umoral. Det skyldes at våre sinn og våre verdener er forskjellige (Løgstrup, 2017 s. 18).

Det er i holdninger og atferd vi kan se den andres forventning om at et behov skal fylles. Det kan være i taus, i ord eller handlinger. Uansett hvordan denne forventning presenteres så har den andre alt utlevert seg i forventingen til at den andre skal oppfylle behovet den har. Denne forventning må frem for at den andre skal bli oppmerksom på forventingen. Blir forventingen ikke oppfylt står den forventende blott stilt og ytringen var forgiveves. Det er dette som Løgstrup (2017) mener er forklaringen til moralske beskyldninger og konflikter. Når den andre har blottstilt seg for og bli imøtekommet og ikke blir det, er det så emosjonelt ladet at det blir til et sammenstøt og en konflikt. De moralske beskyldningene, vurderingene og dommene blir lett sort hvite og vanskelige og gå tilbake på. Dette handler ofte om at skulle blott legge seg en gang til for og si at dette dreier seg om skuffelse og forventinger, blir for vanskelig. Det opprinnelige sammenstøtet blir skjult i konflikten om moralske og rettslige urettferdigheter. Det er lettere og innrømme dumheter, skavanker, feil og svakheter og kan på det viset ytre seg i de mest urimeligste beskyldninger for og skjule det opprinnelige sammenstøtet (Løgstrup, 2017, s. 20). Om kommunikasjonen mellom mennesker blir kortsluttet slår det gjerne ut i moralske beskyldninger fordi der er en selvutlevering i all kommunikasjon. Avist selvutlevering gir nemlig utslag i en moralsk domene fordi situasjonen er emosjonell, enkel og blottstillelsen må skjules for enhver pris (Løgstrup, 2017, s. 20).

Det er vanskelig og få øye på hva som utspiller seg i slike sammenstøt, ikke minst for dem det berører. Det er jo ikke alltid urett eller noen spesiell uenighet det handler om. Fordi vi ofte møter hverandre med en skepsis når vi ikke kjenner hverandres agenda kan vi tolke sammenstøtet dithen at noe urett er begått. I kjærlighet og sympati er det annerledes, fordi der har vi ikke noen grunn for og gjøre rede for den andres karakter. Om man nå har et

bilde av hvem den andre er så er det oftest et som er fordelaktig. Hvis der ikke er noen veldig spesielle tegn som trenger seg på så har vi ikke noe og være på vakt ovenfor (Løgstrup,2017, s. 20). Når vi derimot ikke utgår fra en kjærlighetsposisjon og der er en viss spenning fordi der er noe vi kan være usikre på som vi irriterer oss over, utilfredshet eller antipati, begynner vi og gjøre oss et bilde av den andres karakter. Når vi er på vakt ovenfor den andre skaper vi komplekse bilder av hvilke posisjoner dem tar (Løgstrup,2017, s. 20). Men i møtet med den andre blir dette bildet utfordret og korrigert. Eller med andre ord det blir ikke lenge plass for bildet på grunn av den andres tilstedeværelse. Hans nærvær og mitt bilde av han blir uforenlige. Bare når vi konstaterer at den andre ikke er til og stole på så holder bildet stand og blir til et bokstavelig talt inngrodd mistillit. Eller når antipatien og irritasjonen har lukket en til kulde holder bildet av den andre stand. Rent grunnleggende kan det handle om at ikke la den andre komme til ord i oppførsel, gjerninger og handlinger, man sørger for og hindre det med mistenksomhet og sitt bilde av henne eller han. Det er en fornektelse av begges liv. For som mennesker ønsker vi ikke og redusere oss til emosjonelle reaksjoner basert på gamle opplevelser. Det ligger en tillit i en stadig fornyelse. Konflikter er uunngåelige. Vi kan bare være oss medvetne om vår forforståelse og årvåkne for våre reaksjoner. Vi må være to og vi må se hverandre utfra. Konflikten handler om et udekket behov av og bli sett, møtt og anerkjent.

Løgstrup (2017) skildrer tillit ved og bruke metaforiske uttrykk som at; den enkelte utleverer seg selv, går ut fra seg selv, gir noe av sitt liv i den andres hånd. Tillit er her forstått som og utlevere seg selv og blotte sitt indre i en forventning om at den andre foretar seg noe.

Selvutleveringen kan også bestå i andre ting som er for eksempel betroelse, at stole på den andre, at den andre taler sant eller en viss tone i samtalen. Tilsvarende gjelder ved den blottelse den tilliten ikke bli mottatt eller avvist (Løgstrup,2017,s.23).

Når et menneske viser tillit så legger den sitt liv i den andres hånd. Her i ligger fordringen om og ivareta dette liv. Hvor mye som står på spill for dette mennesket avhenger av mange faktorer som hvordan denne har det med seg selv akkurat nå, på konteksten og ikke minst av hvem den andre er. Det betyr at i hvilket som helst møte mellom mennesker ligger der en uuttalt fordring uansett hvilke omstendigheter eller hvilken karakter det har.

Levinas og den andres ansikt

Som mennesker er vi gjensidig avhengige av hverandre. Denne sårbarhet stiller oss åpne for tap. Vi er skjøre og sårbare og ved slike vilkår ved vår eksistens så er der muligheter for både vold, ikke vold, godhet og ondskap. Troen på voldelige løsninger av konflikter tar utgangspunkt i at den egne sårbarheten kan beherskes. Det som åpner for ikke vold er at man innser at sårbarhet er et ufravikelig menneskelig vilkår (Butler, 2004 s. 29). Et slikt perspektiv er forbundet med en mulighet for en ikke voldelig moral og politikk. Levinas moral «lidelse over den andres lidelse» kan sees på som et filosofisk regulativ ideal. Levinas begrep «den andres ansikt» fremmer gjennom en økt oppmerksomhet på sårbarhetens ufravikelighet ved en selv og andre, en ikke vold tankegang. Levinas forklarer møtet med den «andres ansikt» som en appell, et ufravikelig krav som ikke kan beherskes, på samme måte som vår sårbarhet ikke kan fravikes (Butler,2004, s.131). Allikevel betyr ikke denne appell en garanti for at et ansvar blir tatt. For og ta et kritisk standpunkt til Levinas filosofi så er det ikke en garanti at appellen om økt moralsk handling i møte med den andres ansikt gir en større mulighet for og bli møtt med mere godhet (Butler,2004, s.134). Hvis ansiktet til den andre er en inngangsport til moralsk handling med et skjult perspektiv og ett meningsnivå i viss intensitet, så kan denne intensitet også føre til kamp.

Ondskap og sårbarhet

I Arne Johan Vetlesens bok *Evil and Human Agency*, (2006) forstår vi ondskap som noe eksistensielt og erfaringsorientert. Dette perspektivet tar utgangspunkt i de ufravikelige eksistensielle trekk vi har som mennesker som ondskap kommer i berøring med. Det eksistensielle ved menneskelivet er her sårbarhet, dødelighet, avhengighet, interpersonlige relasjoners skjørhet, og eksistensiell ensomhet. Ondskap handler her om og prøve på beherske sin egen eksistensielle sårbarhet eller avhengighet ved og «situere» den i et annet menneske. Da handler ondskap om og skade andre for og få avlastning for sin egen sårbarhet (Vetlesen,2005, s.10). Vetlesen (2005) ser på noen grunnleggende betingelser for godhet og ondskap der vi kan stå i fare for og skade noen annen heller en at vi selv blir rammet i vår sårbarhet. Ondskap er påført smerte imens godhet er et ansvarstagende som krever empati-evne. Sårbarhet er ikke bare betingelse for ondskap, men også for utvikling av empati. Vetlesen forstår empati som evnen til og kunne berøres av en annens berørthet (Vetlesen,2005, s.10-11). Med utgangspunkt i Levinas «lidende for den andres lidende» og

Vetlesens empati kan vi forstå møtet med den lidende som berørthet. Vetlesen knytter evnen til og rammes av den andre til empati mens Levinas distanserer seg fra empati begrepet. Slik kan man forstå Levinas som noe som er for moralens evner er utviklet og Vetlesen (2010) som fokuserer på nettopp disse evnene. Vetlesen er noe mere erfaringsnært, psykologisk og reelt en det Levinas mener med rammes eller lide over den andres lidelse.

3.3 Avsluttende kommentarer til kapitlet

I dette kapitlets gjennomgang er det gitt et innblikk i kjærlighetens etikk, med utgangspunkt i Honneths, Løgstrups og Levinas sentrale perspektiver. Det er med utgangspunkt i begreper som «anerkjennelse», «nestekjærlighet» og «den andres ansikt» som jeg har lagt et teoretisk fundament for den videre gjennomgangen av mitt studie om kjærlighet i sosialt arbeid. I forbindelse med de sentrale perspektivene har jeg også sett på godhet som et ansvarstagende som krever empati der sårbarhet ikke bare er en betingelse for ondskap, men også for utvikling av empatievnene til og kunne berøres av en annens berørthet.

I neste kapittel gjennomgås studiets design og metode.

4 Design og metode

Utgangspunktet for dette prosjektet var en nysgjerrighet for hvordan barneverntjenestens sosialarbeidere oppfatter og benytter seg av kjærlighet i samarbeid med sine brukere. Dette ønsket jeg mere kunnskap om og målet var å forstå mer enn forklare. Valg av metode, som opprinnelig betyr veien mot målet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 140), vil få betydning for hvilke funn dette forskningsprosjektet gir. I dette kapitlet gir jeg en beskrivelse av hvordan jeg har gjennomført forskningsprosjektet. Jeg gjør innledningsvis rede for valg av metode, oppgavens vitenskapsteoretiske ståsted og min forforståelse. Deretter vil jeg gjøre rede for planlegging og gjennomføring av undersøkelsen. Videre beskrives transkriberingen av intervjuene og den analytiske tilnærmingen. Avslutningsvis vil jeg se på kvalitetskriterier for forskning og etiske refleksjoner. Denne beskrivelsen har jeg forsøkt å gjøre så transparent som mulig for å sikre at forskningsprosjektet er forsvarlig og grundig gjennomført.

4.1 Kvalitativ forskningsdesign

Etter at og ha formulert en problemstilling og konkretisert oppgaven, er neste trinn å finne den undersøkelsesmetoden som er best egnet. Forskningstilnærming kan foregå innenfor flere metoder og helt fra starten må man velge hvilken metode som er relevant i forhold til problemstillingen. I valget mellom kvalitativ og kvantitativ (positivisme/naturvitenskap) metode har jeg valgt kvalitativ. Kvalitativ metode kan sees som et svar på positivismen og naturvitenskapen og er en fortolkningsbasert måte og drive forskning på. Innvendinger mot kvantitativ metode (positivismen) i mitt studie, er at det er stor forskjell på og studere fysiske ting og samfunnsfenomener. Det som taler for en kvalitativ metode i dette studiet er før det første at det sosiale er i stadig forandring og kan påvirkes av teori og forskning. For det andre at virkeligheten ikke er objektiv, men subjektiv og med mange oppfatninger av den. Det vi si at det er menneskene som styrer virkeligheten i et samfunn med sine subjektive opplevelser. For det tredje så må forskeren sette seg inn i hvordan mennesker opplever og tolker denne virkelighet (Jacobsen, 2016). Forskningsdata må fortolkes av forskeren før den settes inn i en større forståelses ramme og kontekst. På den måten konstrueres virkeligheten av forskjellige forskere. Det nærmeste en kommer virkeligheten er når flest mulig forskere kommer frem til samme resultater.

Kvalitativ metode søker dybde forståelse med utgangspunkt i et mindre utvalg av informanter i en spesifikk kontekst. Denne metoden går tetter på kildene der forskeren blir til en del av kunnskapsutviklingen. Kvantitativ metode befatter seg ofte med tall og antall i forbindelse med et større utvalg, noe som kan gi større avstand til kildene. Ny kunnskap fra kvantitativ forskning er ofte tenkt til og kunne overføres til større kontekst og sammenheng. Problemstillingen i denne undersøkelsen belyser hva jeg ønsket å innhente kunnskap om (Thagaard, 2018, s. 50). Jeg ønsket å gå i dybden om informantenes erfaringer med kjærlighet i sosialt arbeid og utforske hvilke faktorer som kan fremme eller hemme samarbeid mellom sosialarbeidere og brukere. På bakgrunn av det, vil kvalitativ metode være mest hensiktsmessig fordi et kvalitativt forskningsdesign handler å få en dypere forståelse av et fenomen. Denne metoden kan brukes til å få vite mer om menneskelige egenskaper som erfaringer, tanker, motiver og holdninger (Thagaard, 2018, s. 17).

I de kommende kapitlene vil det bli beskrevet nærmere detaljer for hvordan forskningsprosjektet ble gjennomført ved hjelp av kvalitativ metode. Dette kalles for forskningsdesign og inneholder hva undersøkelsen fokuserer på, hvem som er aktuelle informantene, samt hvor og hvordan undersøkelsen er utført (Thagaard, 2018, s. 55).

4.2 Fenomenologisk hermeneutisk tilnærming

4.2.1 Fenomenologi

Ut fra en fenomenologisk forståelse oppleves et og samme fenomen individuelt ut fra hver persons interesse, forståelse og bakgrunn. Fenomenologien betyr læren om «fenomenene» og tar utgangspunkt i at studier om mennesket må gjøres ut fra menneskers subjektive virkelighets oppfatning. Mennesker kan ikke studeres slik som ting kan studeres. De må i stedet studeres som handlende, følende, menende, opplevende og forstående individer. Organisasjonen barnevern kan sees på som et produkt av menneskelig handling og aktivitet. Målet i mitt studie er og gi en beskrivelse av den dypere meningen i personers egne opplevelser, perspektiver og forståelser (Zahavi,201,s.216). Jeg prøver å forstå hvordan sosial arbeidere konstruerer sin omverden og hvordan de med ord beskriver og forklarer den verden de lever i (Zahavi,2010, s.214). Med andre ord hvordan forstår og bruker sosialarbeidere i barneverntjenesten kjærlighet i sin profesjonelle praksis?

Vår livsverden er en konstruksjon av hva stimuli og hva våre sanser oppfatter (persepsjonen). Med utgangspunkt i Fenomenologi har jeg sett på de subjektive fortellingene om hvordan den enkelte sosialarbeideren ser, opplever og tolker sin relasjon til klienter. Denne subjektive fortellingen den enkelte forteller er påvirket både av konteksten barneverntjenesten, men også av persepsjonen til den enkelte og må ses i lys av denne kontekst. Persepsjonen er den eneste virkelige verden, (Zahavi,2010, s.197).

I neste kapittel skal jeg gjøre rede for hvordan Hermeneutikk danner et utgangspunkt for hvordan jeg som forsker fortolker de beskrivelser jeg har fått av mine informanter.

4.2.2 Hermeneutikk

Hermeneutikken er både metode og vitenskapelig teori og omhandler hva vi gjør når vi fortolker. Forskerens egne refleksjoner over egne erfaringer kan dermed danne et viktig utgangspunkt for forskningen (Thagaard,2018 s. 40; Krogh,). Hermeneutikk ble i første omgang brukt av teologer og jurister. Filosofen Friedrich Schleiermacher utviklet på 1800-tallet hermeneutikken til å handle om andre ting enn skriftlige tekster. Senere videreutviklet filosofene Wilhelm Dilthey (1833–1911), Martin Heidegger (1889–1976) og Hans-Georg Gadamer (1900–2002) hermeneutikken til en filosofisk retning. Lindseth og Nordbergs (2004) fenomenologisk-hermeneutiske analyse bygger på den franske filosofen Paul Ricoeurs tolkningsteori. Ricoeur betrakter forholdet mellom fenomenologi og hermeneutikk som et gjensidighetsforhold. Fenomenologien fremholder at bevisstheten er rettet mot noe, og at dette noe har mening. Hermeneutikken betoner at dette «noe» ikke er umiddelbart gitt, men må fortolkes (Thornquist, 2003, s.175).

Jeg har nå forklart hermeneutikken som metode i mitt studie.

4.3 Forforståelse

Forforståelse er det man som forsker har med seg av erfaringer, hypoteser, faglig perspektiv samt teoretisk referanseramme. Interesse for det som studeres og forforståelse kan være en positiv drivkraft i forskningsprosjekter.

4.3.1 Min forforståelse og faglige ståsted

Min erfaring som kontaktperson i barneverntjenesten har gitt meg noen forforståelser og et utgangspunkt for fortolkning som er påvirket av den praksiskunnskap som jeg har opparbeidet meg over 20 år. På så vis er min forskerrollen aldri neutral eller objektiv. Forskning er påvirket av historie og i hvilken kontekst den forgår i. Med utgangspunkt i en hermeneutisk fenomenologisk forståelse av hvordan jeg fortolker og analyserer prosjektdeltakernes utsagn, skapes ny kunnskap gjennom en sammensmelting av min og demmes forståelses horisonter. Hermeneutikk gir i denne avhandlingen et teoretisk utgangspunkt for hvordan de ulike delene i datamateriale kan forstås for og så settes sammen til en helhet for og så igjen brytes ned til enkelt deler. I prosjektprosessen utkrystalliserte seg noen tekstkondensat som ble transkribert, fortolket og så satt sammen til en meningsfull helhet. Dette kaller vi for den Hermeneutiske sirkel.

I dette kapittel har jeg nå gått igjennom min forforståelse.

4.4 Kvalitativ forskningsintervju

I dette kapittelet skal jeg gå igjennom intervjuguiden og gi et innblikk min data innsamlingsmetode.

For og kunne skape ny kunnskap i lys av eksisterende teori innenfor kjærlighetsperspektivet ble kvalitativ metode brukt for og gå i dybden på deltakernes subjektive opplevelser i sin daglige praksis. Gjennom intervjuer er det deltakerens tanker, opplevelser, følelser og beskrivelser av kjærlighet uttrykkene for kjærlighet som etterspørres. For og sikre meg at jeg spurte mine informanter relevante spørsmål hadde jeg et pilot intervju. Dette gav meg grunnlag for videre arbeid med intervju guiden.

4.4.1 Semistrukturert i intervju guide

Jeg tok utgangspunkt i et semistrukturert intervju for og forstå ulike tema fra intervjupersonenes perspektiv (Kvale & Brinkmann,2019). Intervjuene ble gjennomført via en intervjuguide med relevante spørsmål var knyttet til temaer kring problemstillingen. Guiden ble utformet på bakgrunn av tidligere forskning og litteratur knyttet til problemstillingen. Her benyttet jeg meg først og fremst av Thrana, 2015 sin forskning om kjærlighet i sosialarbeid. Intervjuet var ikke begrenset til de temaer som var i intervju

guiden og det var åpent for å prata om andre tema som kunde dukke opp underveis. Intervjuet var hverken helt strukturert eller helt åpent, noe som ble tydelig ved at spørsmålene ikke ble stilt i samme rekkefølge hver gang. Intervjuformen gav meg muligheter til og innhente informasjon om informantenes livsverden. Følgende spørsmål ble spurt i intervjuene:

Tema 1: Kompetanse, relasjon og verdi grunnlag

- 1) Hva vil det si å være en profesjonell kontaktperson i barneverntjenesten?
 - Hva består arbeidet i?
 - Hva jobber du med?
 - Tiltak eller undersøkelse? Lengre eller kortere kontakt?
- 2) Hva tenker du er de viktigste egenskapene til en profesjonell kontaktperson i barneverntjenesten?
- 3) Har bakgrunn for kontakt med barneverntjenesten noe å si for relasjonen mellom brukere og kontaktperson? (dvs. om familier og brukere selv har bedt om hjelp eller om det er melding fra offentlig instans?)
- 4) Hva kan påvirke tilliten mellom kontaktperson og brukere i barneverntjenesten?
 - Hva var det som gjorde at det ble en tillitsfull relasjon eller ikke?
- 5) Kan du fortelle om en god relasjon mellom deg og en brukere?
 - Et eksempel på en situasjon.
 - Var det noe spesielt ved denne relasjonen som gjorde den god?
 - Kan du fortelle om noen spesiell erfaringer der relasjonen ikke ble god?
- 6) Hvilke erfaringer har du fra praksis der du har blitt glad i brukere?
 - Kan du si noe om sammenhengen med å ha gode følelser for en brukere og muligheten for å hjelpe?

Tema 2: Kjærlighet og verdier:

- 7) Har man et ansvar for sine medmennesker?
 - På hvilken måte bør man utøve dette medmenneskelige ansvaret tenker du?
- 8) Omsorg, nestekjærlighet og kjærlighet er verdier som et felles etisk verdigrunnlag for sosialarbeideres profesjonsutøvelse.
 - Fungerer det i praksis og i tilfelle på hvilken måte?

9) Hva er kjærlighet?

10) Hva er å være privat og profesjonell som kontaktperson?

- Når går man for langt?

11) Er kjærlighet og omsorg det samme?

- Hva betyr det å utøve kjærlighet i en profesjonell praksis?

12) Hvilke forventinger ligger til deg som profesjonell i barneverntjenesten om å yte kjærlighet til dine brukere?

- Er det et press om å leve opp til kravet?
- Hva hemmer og hva fremmer?
- Har kjærlighet noen plass?
- Er der noen fordeler eller ulemper?

13) På hvilken måte har kjærlighets dimensjonen påvirket arbeidet med brukere og utfallet av kontakten med barneverntjenesten?

- Hva var avgjørende for at utfallet ble positivt?
- Hva var avgjørende for utfallet ble negativt?
- Hva hemmer eller fremmer uttrykkene for kjærlighet?

14) Har du opplevd noen problematiske/utfordrende sider med å være profesjonell i en setting der man vektlegger tette og nære relasjoner?

Kan du si tre ord om hva brukere i barneverntjenesten trenger?

Har du noe å tillegge?

I dette kapitlet har jeg gjort rede for intervju metode og spørsmål til informantene. I neste kapittel skal jeg redegjøre for utvalg og rekrutteringsprosessen.

4.4.2 Strategisk utvalg

Informantene ble rekruttert via informasjonsskriv som ble formidlet til Forandringsfabrikken og barneverntjenesteledere i flere fylker og kommuner. I rekrutteringen ble det søkt etter deltakere med erfaring fra både undersøkelse og tiltak for og sikre deltakere med både bredde og dybde erfaring fra profesjonelt barnevernsarbeid. Jeg satt igjen med 6

informanter som hadde variert erfaring. Utvalget ble bestående av sosialarbeidere med erfaring fra mottak, undersøkelse, akuttarbeid, fosterhjemsarbeid og prosjektarbeid i barneverntjenesten. Alle informanter hadde erfaring med og følge en familie fra bekymringsmelding til undersøkelse og videre inn i tiltak. To av informantene arbeidet spesifikt med implementering av generelle saksbehandlingsrutiner og spesifikke rutiner som «Mitt liv». Dette gav meg muligheten til og se om der var forskjell i hvordan og om kjærlighet var fremtredende i sosialarbeidernes bevissthet utfra om de jobbet etter mere tradisjonelle metoder i barnevernet eller fremhevet kjærlighet som en av sine kjerneverdier (Jf,Thrana,2015,s. 64). Med utgangspunkt i det Malterud et al. kaller for «Information power» vurderte jeg om jeg hadde nok med informanter for og få svart på problemstillingen. Information power ble i dette studie vurdert utfra a) målet for studien b)sample specificity c) bruk av etablert teori d) kvaliteten på dialogen og e) analyse strategien. Styrken i et slikt strategisk utvalg er at man får en konsentrasjon av prosjektdeltakerne med erfaring innenfor det spesifikke området det blir forsket på. Jeg vurderte dermed at der ikke var behov for ytterligere deltakere i undersøkelsen. Informantene blir presentert i en tabell nedenfor med utdannelse, arbeidserfaring, arbeidsoppgaver og alder.

Tabell 1: Oversikt over informanter

	Informant 1	Informant 2	Informant 3	Informant 4	Informant 5	Informant 6
Kommune	Kommune 1	Kommune 1	Kommune 2	Kommune 2	Kommune 3	Kommune 4
Utdannelse	Barnevernspedagog og videreutdanning	Sosionom og videreutdanning	Sosionom og videreutdanning	Barnevernspedagog	Barnevernspedagog	Sosionom
Arbeidserfaring	Erfaring fra undersøkelse, tiltak og fagutvikling i bvtj.	Erfaring fra undersøkelse, tiltak, fosterhjemsarbeid og tilsyn.	Erfaring fra mottak, undersøkelse, tiltak, akutt arbeid.	Mottak, undersøkelse og tiltak.	Undersøkelse, tiltak og akutt arbeid.	Undersøkelse, tiltak, akuttarbeid, fosterhjem.
Arbeidsoppgaver	Fagutvikling og implementering av spesifikke rutiner som «Mitt liv».	Oppfølging av tiltak og familieveiledning -evidensbaserte metoder.	Teamleder mottak og akutt.	Tiltak- ungdomsteam.	Tiltak og undersøkelser	Prosjektleder spesifikke rutiner: «Mitt liv».
Alder	40 årene	50 årene	40 årene	20 årene	30 årene	40 årene
Modell	Spesialist	Spesialist	Spesialist	Spesialist	Generalist/tradisjonell	Spesialist

4.4.3 Gjennomføring av intervjuene

I dette kapitlet skal jeg gi en beskrivelse av hvordan jeg har gjennomført intervjuene.

4.4.4 Intervju samtalen

Undersøkelsen ble gjennomført på deltakernes arbeidsplass som et personlig intervju på 1-2 timer. Informantene fikk selv velge hvor intervjuet skulle avholdes. Samtlige valgte sin arbeidsplass i barneverntjenesten. For og anspore den intervjuede til og fortelle om sin livsverden til meg som fremmed var jeg meg bevisst og skape en forutsigbar ramme ved og gi utfyllende informasjon før vi satte i gang intervjuet (Kvale & Brinkmann, s.160). Formålet med intervjuet ble klarlagt fra begynnelsen. Utforming av intervjuet vurdertes med hensyn til tematisk og dynamisk dimensjon. Det vil si både produksjon av kunnskap, men også interpersonlige relasjonen i intervjuet (Kvale & Brinkmann,2019, s.163).

Det ble benyttet en semistrukturert intervjumal med nøye formulerte spørsmål og tema. Det var allikevel rom for skjønn og taktfullhet for å følge deltakerens spontane uttalelsene som gav nye retninger i intervjuet. På den måten fikk jeg både spontane og levende svar. Oppfølgingsspørsmål ble stilt på en intuitiv og sensitiv måte (Kvale & Brinkmann,2019, S.170). Da spørsmålene snevret seg inn i en traktform til det helt personlige oppfatningene av verdier og relasjoner reflekterte jeg over etikken i og grave, undersøke, fortolke og konfrontere (Kvale & Brinkmann,2019, s.162). Jeg opplevde delvis at jeg kunne føre inn kritiske spørsmål og noen egne tanker som skapte en dialog. En tilnærmet sokratisk dialog er et ideal som kan føre til ny kunnskap. Intervjuet lignet på det (Kvale & Brinkmann,2019, S.176-177) beskriver som en reise der intervjuer og den intervjuede sammen skaper/produserer ny kunnskap. I det som opplevdes som en samforståelse i barnevernkontekst skapte vi noe sammen. Vi reiste også nye spørsmål sammen.

En av informantene er prosjektleder og med lang erfaring fra barneverntjenesten godt kjent med tema og mestrer fagspråket. Denne informanten kan ansees som en elite i fagfeltet med ekspertise kunnskap. Dette ble vurdert til og ikke skape noen asymmetri eller usikkerhet i intervjusituasjonen (Kvale & Brinkmann,2019, s. 176). Asymmetri kan oppstå når den ene parten har mere kunnskap og makt. Som ekspert som møtte en annen ekspert opplevdes situasjonen som likeverdig uten asymmetri. Det er en risiko at en «ekspert

informant» har forberedt seg på intervjuet med et innlegg der denne fremmer sine synspunkter innenfor et visst tema. Dette opplevde jeg, men en måte jeg prøvde å komme rundt det var at jeg som forsker selv bidrog med mine oppfatninger om intervju tema, jeg var konfronterende og utfordret uttalelser. Jeg stilte gjennom min intervju mal noen presise spørsmål, men tok meg også tid til å formulere oppfølgendespørsmål utfra det deltakere førte frem som en tydelig agenda. Målet var utenfor malen og åpnet opp for å komme ned i dypere lag av spontane refleksjoner.

Jeg har gitt en gjennomgang av hvordan jeg har gjennomført intervjuene og i neste kapittel skal jeg gi en redegjørelse for hvordan jeg har analysert mitt empiriske materiale.

4.4.5 Transkribering

Jeg begynte med å transkribere tale til tekst. Ikke noe ble utelatt og jeg satt igjen med et stort antall sider med lange kompliserte setninger. For å kunne analysere så mye materiale så brukte jeg fenomenologisk meningsfortetting som metode. Denne meningsfortetting har som hensikt å forkorte informantens rikholdige og nyanserte beskrivelser og lange utsagn til kortere formuleringer som er analyserbare. Det er særdeles viktig når fenomenene som skal undersøkes er i den intervjuedes daglige språk. Hvordan utsagnene til informantene fremstår for meg som forskere blir til en del av analyse prosessen. Jeg tok utgangspunkt i hermeneutisk metode når en større mengde delutsagn ble satt sammen til noen få deskriptive utsagn. De deskriptive utsagnene ble utledet ifra de tema og kategorier som utkrystalliserte seg i transkriberingsprosessen(Kvale & Brinkmann, 2019, s.232).

Denne prosessen foregikk i 5 trinn:

I det første trinnet:

Leste jeg igjennom intervjuene for å finne en meningsfull helhet i det som ble sagt.

I det andre trinnet:

Formulerte jeg naturlige «meningsenheter» slik de ble beskrevet av intervjupersonen.

I det tredje trinnet:

Bestemte jeg så enkelt og klart jeg kunde dominerende naturlige tema utfra intervjupersonens utsagn. For å få dette til leste jeg intervjupersonens svar så fordomsfritt jeg kunde for å tematisere det intervjupersonen sa utfra min synsvinkel og fortolkning.

I det fjerde trinnet :

Undersøkte jeg meningsenhetene i lys av min oppgaves spesifikke formål: «om kjærlighet har noen form for uttrykk i barneverntjenestens samarbeid med brukere og om det var noe som hemmet eller fremmet dette samarbeidet».

I det femte trinnet:

Ble de viktigste emnene i intervjuet satt sammen til deskriptive utsagn

(Kvale & Brinkmann,2019, s.232)

Jeg har nå gitt innblikk i min transkriberingsprosess og skal i neste kapittel ta for meg den videre analysen.

4.5 Fortolkende fenomenologisk og tematisk analyse

I kvalitativ metode er det viktig og være oppmerksom på hvordan man fortolker data for og unngå feiltolkninger. I denne metoden må forskeren nemlig fortolke noe som ikke kan måles eller veies. Da er det viktig og være seg bevisst at vi bruker den forforståelsen vi allerede har. Konteksten har betydning for hva som fremkom i intervjuene. Som et eksempel på dette kan man si at sosialarbeidere og brukere skaper konteksten sammen i relasjonen i hvilken kjærlighetsbegrepet må sees og forstås i. Det kan utfra et fenomenologisk perspektiv sees på som en sammensmeltning av ulike forståelseshorisonter. Dette kalles for den doble funksjonen i hermeneutikken. Dette er også selve utgangspunktet for konstruksjonen av den nye kunnskapen i mitt studie (Zahavi,2010, s.196).

Analysen baserer seg på tre trinn:

1. Å oppnå en naiv forståelse av datamaterialet
2. Å gjennomføre en tematisk analyse
3. Å utforme en overordnet helhetlig fortolkning av datamaterialets innhold

(Lindseth & Nordberg 2004)

Tema, kategorier og meningsbyggende i tematisk analyse:

På bakgrunn av intervjuene gjennomførte jeg en tematisk analyse, hvor funnene ble kodet og kategorisert. (Jacobsen 2013, s.130; Kvale & Brinkmann, 2019, s. 210). Jeg delte først inn informasjonen i farge koder for og så skrive ned tematiske stikkord for og se hvilke tema som gikk igjen. Deretter lagde jeg kategorier med tilhørende utsagn. De her kategoriene ble kodet. Kategorier med koder ble basert på sitater og utsagn fra informantene (Jacobsen 2013, s. 130; Kvale & Brinkmann, 2014, s. 210). Noen utsagn ble satt under flere kategorier da det var vanskelig og skille dem. Dette var hensiktsmessig i begynnelsen av analysen for og ikke miste viktige data. Kodingen og kategorisering gav videre en forenklet oversikt over hvor hyppig enkelte temaer ble nevnt i undersøkelsen. Kvale & Brinkmann (2019) skriver at man gjennom kategorisering skal kunne utvikle kategorier som gir en beskrivelse av opplevelsene og handlingene som undersøkes. Kategorier kan dannes både på bakgrunn av data fra intervjuet og på bakgrunn av intervjuguiden (Jacobsen, 2013, s.131). I denne analysen har de blitt dannet på bakgrunn av begge.

Etter en innledende sortering og kategorisering begynte jeg og lete etter bredere men meningsfulle temaer via identifisering av meningsmønstre og likheter mellom mine kommentarer til teksten (ideer, tanker og følelser), informantenes utsagn og uttrykk for følelser. Slik som Thrana, 2015 var jeg i analysen opptatt av og se på hva informantene fortalte om gode relasjoner for og så sette dette inn i forskjellige kategorier om hvordan kjærlighet kom til uttrykk i praksis. En informant fortalte for eksempel om hvordan varme hender og øyner var viktig i samarbeid med klienter. En annen fortalte om at kunne gi klemmer var viktig. Dette ble til en egen kategori der fysisk kjærlighet ble satt i sammenheng med uttrykk for at man er glad i noen. Eksempler som informantene kom med ble til hovedkjennetegn på kjærlighet som var: vise følelser, omsorg, empati, annerkjennelse, utholdenhet. Jeg fant både likheter, forskjeller og unntak. De informanter/sosialarbeidere som hadde dannet seg en mening om kjærlighet som begrep, vektla uttrykk for kjærlighet både profesjonelt, privat og verdimesig.

I analysen ble det avdekket visse temaer som gjentok seg på tvers av utvalget. De her begrepene og uttalelsene som tilhørte samme tema ble satt i egne kategorier. Gjennom resultatene lagde jeg for eksempel en kategori som omhandler uttrykk for kjærlighet i

praksis. Noen av informantene fortalte om at varme hender, varme øyner i møte med brukere opplevdes som viktig for og lykkes med og nå frem med hjelpen. Dette ble til en kategori der fysisk nærhet ble satt i sammenheng med omsorg og medfølelse i gode relasjoner. Synonymer eller lignende ord knytta oppimot kjærlighet ble plassert i samme kategori. De eksemplene som sosialarbeidene kom med ble til hoved kjennetegnene på en god relasjon som var: annerkjennelse, medfølelse, varme, empati og omsorg. Uttrykk for den gode relasjonen ble til en fysisk, en profesjonell og en emosjonell kategori. Det som på den ene siden ble beskrevet som tegn en god relasjon hadde sin motsvarighet i det som ble uttrykket som relasjoner som ikke opplevdes som gode.

Utsagn ble systematisert utfra innholdet i utsagnene. For eksempel så uttalte en informant at hun følte seg trist, det var vondt og hun gråt på vegner av sin bruker. Dette ble til en emosjonskategori der andre ord som lå nært oppimot ordet ble plassert i denne kategorien. Jeg fikk kunnskap om hva informantene la i ulike uttrykk og hvilke prosesser de hadde gått igjennom sammen med ulike brukere og hvilke erfaringer de hadde gjort seg. Uavhengig av om informantene beskrev sine forskjellige prosesser og erfaringer som positive eller negative så ble dem beskrevet som grunnleggende relasjonelle.

4.6 Kvalitetskriterier for forskning

Underveis ble det tydelig at der var nok materiale og antall intervjuer for å studiets formål. Flere deltakere ville ikke bidra til at den kvalitative forskningen ble mere valid eller reliabel (Kvale & Brinkmann, 2019, s.148-149).

4.6.1 Ethiske refleksjoner

Mine etiske overveielser gjennomsyret hele prosessen og har vært i mitt bakhode når jeg har tatt metodiske valg (Kvale & Brinkmann, 2019, s.79; Jacobsen, 2013, s.38). Ivaretagelse av Informantens integritet og private sfære skal respekteres ved at grundige opplysninger om deltakelse i prosjektet er ivarettatt. Jeg har sikret at informanten har hatt mulighet til og ta et informert samtykke til deltakelse i prosjektet. GDPR kriterier er overholdt ved at prosjektet ble søkt innfor NSD og godkjent før prosjekt start (Vedlegg.3). Informantene ble informert om at de kunde trekke seg når som helst fra prosjektet.

4.6.2 Refleksivitet

Det er avgjørende for forskningens troverdighet at jeg som forsker grundig tenker igjennom hva som kan true forskningens validitet og reabilitet (Kvale & Brinkmann,2019; Jacobsen, 2013). Jeg må jeg ha et fortløpende kritisk blikk på kvaliteten i min egen forskning og hvilke faktorer som kan påvirke undersøkelsen. I prosjektets rapport er det viktig og være transparent så at lesere selv kan reflektere over om resultatene er troverdige eller ikke (Jacobsen,2013, s. 159-160).

4.6.3 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Reabilitet i kvalitativ metode omhandler forskningsresultatenes troverdighet og de trekk som kan ha påvirket resultatene (Kvale & Brinkmann,2019, s.250; Jacobsen,2013,s. 155.). Reabilitet vil kunne styrkes ved og gi inngående beskrivelser av hele undersøkelsens gang. Det er dermed relevant og beskrive undersøkelses prosessen ved og se på gjennomføring av intervjuer, transkribering og analyse (Kvale & Brinkmann,2019, s.250; Jacobsen,2013,s.155-157). For og gi leseren mest mulig innblikk har jeg i metode kapitelet gitt innblikk i undersøkelsesprosessen og hvordan funnene er produsert. Funnen som er analysert fra intervjuene er presentert på en slik måte at sitater ikke er løsrevet fra sin opprinnelige kontekst. Dette er viktig fordi man ellers risikerer og illegge funnen en annen mening en den som var tenkt. For og sikre mest mulig ivaretagelse av funn så lagde jeg notater etter hver intervju som jeg brukte for og bygge opp under analysen (Jacobsen,2013,s.127). Underveis i intervjuene spurte jeg fortløpende om jeg hadde oppfattet informanten korrekt. For troverdigheten er det viktig at jeg er observant på min egen forforståelse i det jeg fortolker det informanten sier. I analyse og transkribering så omvandler jeg det muntlige språket om til skriftspråk. I denne prosessen faller noe av det informantene sier bort i større eller mindre grad. For og presentere funnene så nøyaktig som mulig så har jeg i transkribering og analyse prøvd og beholde mest mulig ordrett data fra intervjuene (Kvale & Brinkmann, s.186-187). Igjennom hele forskning prosessen har jeg vært bevisst om at jeg deler faglig bakgrunn med mine informanter, noe som vil kunne påvirke funnen. Ved og stille meg kritisk til min kunnskap, mine funn, analyse og refleksjoner over objektiviteten min, så har jeg prøvd og sette min forforståelse i parentes for og øke prosjektets troverdighet.

Validitet handler om vi har brukt en egnet metode for og måle det vi sier at vi skal måle og har undersøkt det vi sier at vi skal undersøke. Om resultatene kan oppfattes som riktige knyttes til intersubjektivitet der det blir vektlagt om flere personer er enige om resultatene. Det vi si jo flere som er enige desto større sannsynlighet for et troverdig resultat (Kvale &Brinkmann,s.250; Jacobsen,2013,s.143-144). Prosjektet er validert gjennom informanter, forskningsveileder, forskning,

teori og litteratur. I min valideringsprosess gjorde jeg meg noen tanker om antall og type informanter. Antall informanter gav meg nok med sammenlignings grunnlag, men alle informanter var kvinner i profesjonelt omsorgsarbeid og hadde selv valgt og være med i et studie om kjærlighet. Det kunde ha vært interessant med mannlige informanter for og se på om det utgjorde noen forskjell i hva de fortalte av opplevelser. Antall informanter i dette studiet var nok for og svare på problemstillingen, men i et større prosjekt hadde jeg ønsket flere typer av informanter for og få større bredde og variasjon i data. Data ble analysert og kategorisert utfra frekvens og omfang som ble sett i sammenheng av hva som fremstod som viktige kategorier.

Generaliserbarhet er ikke noe kvalitative undersøkelser strever etter. Kvalitative studier vektlegger personlige erfaringer og forståelser av fenomener. Denne undersøkelsen har ikke tatt sikte på generalisering av funn, men har kvalitativt undersøkt subjektive erfaringer med kjærlighet i sosialarbeid, slik at det eventuelt kan brukes til videre kunnskaps utvikling (Kvale & Brinkmann,2019; Jacobsen,2013).

4.7 Avsluttende kommentarer til kapitlet

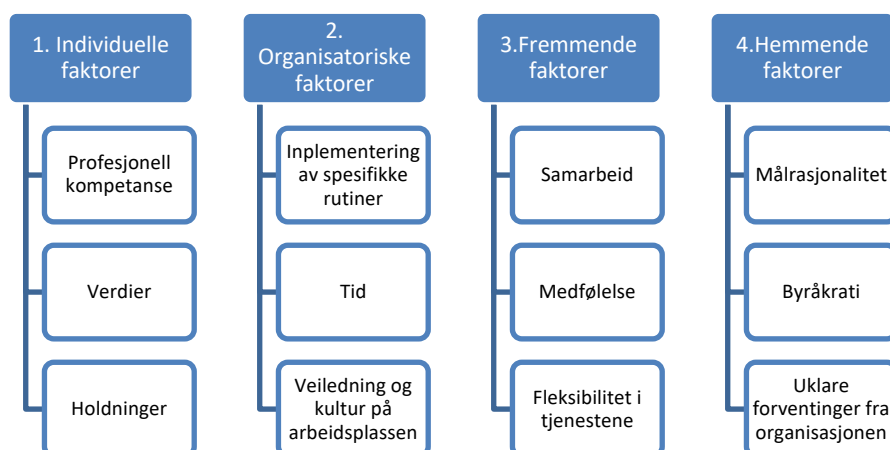
I dette kapitlet har jeg gitt en gjennomgang av hvilke valg jeg har gjort når jeg har valgt metode. Jeg har vist hvordan jeg har bearbeidet resultatene fra intervju undersøkelsen og samtidig synliggjort det forskningsetiske hensynet som er tatt gjennom hele prosessen.

5 Presentasjon av funn

I dette kapitlet presenterer jeg funnene som er et resultat av den tematiske analysen. Studiets fenomenologiske forankring har gitt meg innsikt i sosialarbeidernes egne erfaringer av samarbeid, hvordan de opplever sin egen rolle i relasjon til brukere og deres beskrivelser av kjærlighet i praksis. I sine beskrivelser trekker alle sammen frem beskrivelser om ulike aspekter som påvirker samarbeid og uttrykkene for kjærlighet. Jeg fikk eksempler på det informantene opplevde som gode og betydningsfulle profesjonelle relasjoner i barneverntjenesten. I gjennom åpne beskrivelser og kritiske refleksjoner av relasjoner fortalte informantene også om det problematiske eller/- og det gode forholdet mellom sosialarbeidere og brukere. Målet var og få belyst verdigrunnlag og hva som ligger bak motivasjonen for en kjærlighetsbærende praksis. Både på et institusjonelt og relasjonelt nivå-beroende på hvor åpne informantene var om sin praksis. Jeg ønsket og få innsyn i informantenes praksis, individuelle perspektiv på og forutsetningene i omgivelsen for utøvelsen av kjærlighet.

Funnene i denne undersøkelsen indikerer at flere individuelle faktorer har betydelse for hvordan informantene bruker kjærlighet i samarbeid med brukere. Informantenes beskrivelser viser til at faktorer som personlige verdier og erfaring til informantene får betydelse for om de bruker kjærlighet i samarbeidet. Funnene viser også at ulike organisatoriske rammer som rutiner, tid og kunnskap også vil være viktige faktorer som kan hemme eller fremme samarbeidet. I tillegg til dette presenteres også funn som peker på viktige forutsetninger for et godt samarbeid mellom sosialarbeider og bruker; god kommunikasjon mellom sosialarbeidere og brukere, barneverntjenestens evne til fleksibilitet og tilgjengelighet, samt individuelle og organisatoriske holdninger til kjærlighet i praksis og som begrep. Funnene blir presentert i modellen (Tabell 2: Temaer i analysen) hvor informantenes beskrivelser av temaet blir presentert samt oppsummering i lys av tidligere forskning og teori. Jeg har valgt og kategorisere funnene i fire hovedtemaer; 1) Individuelle faktorer, 2) organisatoriske rammer 3) Fremmede faktorer, 4) Hemmende faktorer. Under tema er blant annet: verdier, holdninger, implementering av spesifikke rutiner, tid og tillit.

Tabell 2: Faktorer som påvirker en kjærlighetsbærende praksis

I de følgende kapitlene vil jeg benytte meg av utsagnene til informantene for og gi illustrasjoner av hvordan de bruker kjærlighet i samarbeid med sine brukere, hva de opplever hemmer eller fremmer dette samarbeidet. Dette er delt inn i de ulike faktorene som er presentert i tabell 2.

5.1 Individuelle faktorer

Jeg har valgt og kalle dette tema for individuelle faktorer fordi funnen her peker i retning av at en kjærlighetsbærende praksis er preget av profesjonell kompetanse og personlige verdier.

5.1.1 Profesjonell kompetanse

Temaet i dette delkapitlet omhandler hvordan informantene opplever at deres profesjonskompetanse og faglige bakgrunn påvirker samarbeidet og uttrykkene for kjærlighet. Informantene har, som beskrevet i delkapittel 4.4.2, en stilling som sosialarbeidere i barneverntjenesten. Det er likevel noen forskjeller i profesjonsbakgrunn og arbeidserfaring. Tre av dem har barnevernspedagogisk utdanning og tre har sosialfaglig utdanning. Alle utenom en har tatt ulike videreutdanninger og kurs i forbindelse med sosialarbeider stillingen. Innledningsvis fikk informantene spørsmål om bakgrunn og utdanning og hvordan de selv opplever at deres profesjonsbakgrunn påvirker samarbeidet med brukere. En av informantene tenker dette om sin profesjonelle rolle og sin private rolle;

Inf. 1: «mm. Ehm...profesjonell er tenker jeg at man forholder seg til lover og retningslinjer vi har. Ja, bryter ikke taushetsplikt. Jobber med ,etter loven rett og slett og så tenker jeg at privat er litt avhengig av at ta noe av det private inn for å skape relasjoner da. Eh i det profesjonelle».

Informantene ble også spurt om hvor grensen gikk mellom og være profesjonell, privat og personlig. En informant beskrev det så her;

Inf. 2: «så er det viktig at jeg kan by på noe privat og fortelle om hvem jeg er for at du skal tørre fortelle om deg så må jeg kanskje jeg fortelle om meg. Og da tenker jeg at du kommer ikke noe vei ved å fortelle at jeg jobber i barneverntjenesten og der gjør vi sånn og sånn og sånn. Og ikke kunne fortelle noe om deg som person så er du fortsatt den der skumle».

Inf. 1: « ja jeg tenker å dele noe av det private da, men jeg tenker at jeg fortsatt er profesjonell da fordi du trenger å ha med for å skape og for å gjennomføre profesjonen vår så må du ha med noe av det private»

Informant 3 beskrev utfordringen med nærhet og profesjonell kjærlighet det så her:

« Ja jeg har jo lyst til å ta dem med meg hjem, he, he, he. Og sette den grense på hva som er mitt privatliv det gjelder egentlige alle de eksemplene. Det er viktig for meg at jeg er den personen jeg er privat også når jeg utøver kjærlighet. Det er viktig at jeg har med verdiene og den personen jeg er i jobben min, men det er også viktig at jeg får være mamma og kjæreste på hjemmefronten så det er et skille der da. Og noen ganger kan det skillet være vanskelig å opprettholde da. Noen ganger så er det liksom du må finne sånne lurer løsninger for hvordan ivareta begge hensyn. På tusenfryd må du kunne tåle at noen hopper rundt halsen din og gir deg en klem samtidig som jeg må vær bevisst min lille familie som står ved siden av og at dette er taushetsbelagte opplysninger. Så du må spille over til mammaen som står der så at det ikke kommer fra min munn, men det er litt utfordrende».

Holm (2005) skriver at det går ikke og være profesjonell i møte med en brukere hvis man samtidig er upersonlig og distansert. Hun sier noe om hvor viktig det er at de som søker hjelp blir snakket til på en personlig måte og blir sett på som et medmenneske av hjelpere. Den som funderer over om man kan være personlig i kontakt med hjelpetrequende forveksler

personlig og privat. Holm (2005) sier at personlig er og være nærværende med seg selv som person, og se den andre som et menneske med følelser, tanker og erfaringer som er verd og respektere, og selv fremstå som den personen man er og ikke som en robot eller automat som skal avleverevennlige fraser uten følelsesmessig innhold.

Informant 3 beskrev sin profesjonelle rolle slik:

« Du skal klare å skape tillit hos barn. Ja, det er det de handler om, for dem vi møter har lest om barneverntjenesten om alt medier skriver og det er vårt utgangspunkt. De aller fleste har et ganske dårlig bilde av bvtj og tror at vi tar barnet. Og derifra må vi begynne med å prøve skape tillit. Fordi barna kan ha hørt det og mange voksne står ved det at vi får betalt for barn. Så ja, tillit og en god faglig bas. Det er sånn vi gjør gode vurderinger om du klarer å holde ro og skape tillit og stole på sine egne vurderinger».

5.1.2 Verdier

Temaet i dette kapitlet omhandler hvordan informantene forstår kjærlighetskravet i barnevernlovens formålsparagraf. Formålsparagrafens ordlyd viser til en forventning om en verdibasert praksis. Informantenes beskrivelser peker på at personlige verdier påvirker hvordan lovens intensjon blir iverksatt. En av informantene sa at verdier er noe som er med fra oppvekst, men som også blir til på arbeidsplassen;

Inf.5 : «ja,,ehmm.. det er noe man har tatt, med fra oppvekst da, noe man har med seg i bagasjen selv, noen ganger er det noe du har blitt styrka på når du var lita, noen ganger er det kanskje en mangel som har gjort at du tar med deg og bestemmer deg for at sånn skal være annerledes når jeg blir voksen. Eehh og så er det jo det livet man lever, hvordan du lever, hvem man lever sammen med, man blir da påvirket da av verdier som skaper samhold i familien da. eehhh..hvordan det snakkes om på arbeidsplassen. Hvordan «frem snakkende» vi er som arbeidskollegaer. Vi blir påvirkede av dem også om hva som er viktige verdier for meg».

Informantene ble spurt spørsmål innenfor kjærlighets dimensjonen som omhandlet kjærlighet i praksis. Informantene, som arbeidet i kommuner der det ikke var implementert spesifikke rutiner som «Mitt liv», fortalte at de opplevde kjærlighetskravet som abstrakt og uten forventning om en kjærlighetsbærende praksis fra organisasjon og ledelse. I de

tjenestene det var implementert spesifikke rutiner som «Mitt liv» viste det seg at informantene hadde oppe en diskusjon om begrepet og hvordan dette skulle se ut i praksis. Men det var også tydelig at det var individuelle forskjeller på hvordan man forholdt seg til kjærlighet i praksis.

Informantene fortalte:

Inf.2 «jeg syns at man tar beslutninger og jobber med omsorg rett og slett. At man møter de man møter i jobben på hensynsfull måte og klarer å vise dem at vi bryr oss og at vi har omsorg for dem. Det tenker jeg at vi gjør i stor grad. Så er det litt vanskeligere når det kommer til kjærlighetsordet fordi at det ligger så mye i definisjon av det».

Inf.1: «Når vi har snakket om det tidligere, også når vi har vært med i Mitt liv prosjektet, så er det liksom en opplevelse av at kjærlighet er noe man forbinder med kjærlighet til barna, kjærlighet til familien sin, de nærmeste og hvordan det da skal overføres i jobben sin der du også skal være profesjonell. Det opplever jeg at er utfordringen».

Informant 1 fortalte at hun opplevde motstand mot og drøfte begrepet kjærlighet i teammøter. At generelt så var kjærlighet oppfattet som forbeholdt nære familie og venner, men at henne selv var opptatt av de verdiene fordi det var en del av henne som var vanskelig og skille fra henne som privat person. Alle informantene kom med flere eksempler på et følelsesmessig engasjement som gikk utover en stillingsbeskrivelse. Det ble beskrevet som personlig verdier og holdninger. Informant 6 uttalte seg så her:

«Det var jo mye diskusjoner når det skulle komme kjærlighetsbegrep inn i loven. Først trodde jeg at det handlet om at alle barn har krav på og oppleve kjærlighet. Det er kjempe fornuftig, men det handler også om at vi skal bli møtt med kjærlighet. Da tenker jeg at det først og fremst handler om og være varm og sørge for et trygt samarbeid. Det er egentlige de to tingene jeg er veldig, veldig opptatt av».

På spørsmål om hva som var viktig i samarbeid med brukere svarte informant 4 så her:

Jeg er veldig opptatt av anerkjennelses begrepet. Ikke sånn som man vanlig snakker om anerkjennelse rundt om kring på folkemunn. Fordi det blir veldig overfladisk. Da blir jeg litt

irritert når man bruker begrepet på den måten. Men sånn som annerkjennelse blir beskrevet i faglitteraturen er jeg opptatt av.

Informanten fikk et oppfølgingsspørsmål der det ble spurt på hvilken måte hun anerkjente sine brukere. Informanten henviste til en sak om vold i nære relasjoner og svarte at hun hadde: *«Brukt mye tid på og ta imot, det har vært en voldsom påkjennelse særlig for denne moren. Hun har hatt mye følelser og hatt behov for og ventilere. Da har vi møtt henne og gitt henne mye rom til og få ut alt det hun føler».*

5.1.3 Holdninger

Holdninger handler om informantenes forhold til etikk og empati i sin praksis. Omsorg, nestekjærlighet og kjærlighet er verdier som et felles etisk verdigrunnlag for sosialarbeideres profesjonsutøvelse. Informantene kom med flere beskrivelser på hvordan de i praksis forholdt seg til de her etiske retningslinjer. Holdningene hos informantene ble beskrevet som noe som ligger i personen og ikke går og skilles fra når man går hjem fra jobb. Informant 1 beskrev det på denne måten:

«så når den personen kontakter meg når det er vanskelig, kanskje gjerne på en fredags kveld og sier at; «i dag har jeg det tøft psykisk», og da har den relasjonen blitt så god at jeg har behov og svare der og da selv om jeg ikke er på jobb lengre. Så strekker jeg meg litt lengre for at den relasjonen skal være så trygg hele veien da».

Alle informantene var opptatt av nestekjærlighet som en måte og se den andre på. Som et grunnleggende iboende verdi i hvert enkelt menneske, fordi den nettopp er et menneske. Ansvar for sin neste ble beskrevet med flere eksempel:

Inf. 1: «Det blir ikke bare et yrke, det blir tilslutt en livsstil som du tar med deg på alle arenaer du har. Jeg tror ikke det bare handler om at jeg er barnevernspedagog eller jobber i bvtj, uten det handler om hvem jeg er som person...mm det ligger forankra i meg som person».

Inf. 2: «ja det er nok fordi at man viser omtanke og så. At det ikke bare blir faget da, men at man har omtanke om hele demmes livssituasjon som ikke kanskje bare handler om barnevern... man legger seg merke til små detaljer som dem kan fortelle om sin

hjemmesituasjon eller livet sitt og så kanskje du husker det til neste møte. Og tar det frem igjen. En fotball kamp som ikke handler om barnevernssaken, men som du drar med deg til neste gang, hvordan gikk det med den der fotball kampen?».

På spørsmål om kjærlighet har noe plass i barnevernets praksis:

Inf. 2: «jeg tenker at den helt klart har en plass og har den ikke det så kanskje man skal gjøre noe annet. Jeg tenker at vi jobber gjerne med sårbare foreldre som ikke har opplevd noe særlig med kjærlighet.. eh, jeg tenker at vi jobber med fryktelige sårbare barn som må møtes med kjærlighet. Eh, og hvis vi ikke gjør det så skader vi mere en vi reparerer».

På spørsmål om kjærlighet har noe og si i samarbeid med brukere så varte informant 3 slik:

« Der er jo så mange fordeler, jeg tenker at der er , jeg tror også at de jeg jobber med, brukerne ville kunne sagt at er når man blir møt med kjærlighet vil det være lettere å kunne samarbeide. Emmm.. og jeg tenker at hvis vi har det som litt foran i pannebrasken når vi går inn i nye saker eller tar over en sak så får vi så mye mer da».

Informant 3 fortalte om når hun skulle følge et lite barn til et nytt beredskapshjem:

«Og vi hadde suttet lenge og snakket. Jeg kjente at hun ikke var klar for at jeg skulle dra enda. Dette var over to timer som vi satt og ble varme i huset, vi lekte gjemsel og vi var med og prøvde og jobbe henne inn. Hvordan når jeg skulle dra, barnet koblet seg på beredskapsmor og jeg sa at vi snakker i morgen fordi jeg følger opp deg. Og da det er jo kjærligheten ikke sant. Jeg håper at hvem som helst hadde kjent den kjærligheten eller varmen for denne jenta. For kjærligheten blir så stort ord, ikke sant».

Informant 1 beskriver uttrykkene for gode følelser i relasjon med brukere:

«Det er jo kroppslige uttrykk ved å stryke på. Gi en klem om du ser at dem har det tøft. Spørre om du kan gi dem en klem. Blikket ..ha varme i blikket og de ser at jeg bryr meg om dem sier, smil.. Ja, og stemmeleie i forhold til hvordan man prater».

Andre informanter beskrev lignende varme følelser, omsorg og en nestekjærlighet som like sterke som de følelsene de hadde til sin egen familie og barn.

På spørsmål om samarbeid i profesjonell praksis svarte informant 4:» *Det vill alltid finnes familier i samfunnet som har utfordringer. Økonomisk, psykisk og ulike ting. Skal vi da ha rom for de familiene i samfunnet? Da må man legge til rette for at de skal kunne fungere i samfunnet, ikke legge feller for dem og gjøre det vanskelig for dem, men det jeg føler at vi gjør er at vi avdekker, problematiserer mange små ting som jeg tenker at man kunde lagt til rette for støttet og hjulpet litt mer i. Det er en holdning om mangfold og toleranse, romslighet, raushet».*

5.2 Oppsummering av individuelle faktorer

Informantene beskrev store variasjoner i hvordan de forholdt seg til kjærlighetskravet i formålsparagrafen. Der var sosialarbeidere som hadde veldig tydelige tanker om hvordan kjærlighetsbærende praksis skulle se ut, men der var også informanter som var tydelige på at de ikke ville kalle omsorgsarbeidet de gjorde utfra sitt samfunnsmandat, kjærlighet. Alle informanter førte frem personlige verdier og holdninger som viktige i forhold til den profesjonell relasjon de hadde til brukere. Det ble også tydelig at grensen mellom profesjonell og personlig var individuell fra sak til sak. Noen var redd for at bli oppfattet som uprofesjonell av sine ledere hvis de viste følelser for sine brukere. Det kunde også være utfordrende i forhold til kolleger når det ble diskusjoner om kjærlighet i praksis.

5.3 Organisatoriske faktorer

Dette tema viser til hvordan organisatoriske rammer kan påvirke samarbeid mellom sosialarbeidere og brukere i barneverntjenesten. Informantene har mange beskrivelser av hvordan tid og fleksibilitet i tjenestene påvirker samarbeidet mellom sosialarbeidere og brukere. Leder stil og implementering av spesifikke rutiner blir av informantene beskrevet som en faktor som påvirker en kjærlighetsbærende praksis. Følgende eksempel illustrerer hvordan informantene opplever at tid påvirker gode følelser og trygghet.

C: Skulle du si at tiden har noen betydelse for relasjonen?

Inf. 1: «Ja det tenker jeg at den har, du kan alltid liksom få et godt hjerte for dem du bare aldri starter med fordi ja at det er en problematikk som rører ved deg som du virkelig har lyst til å kjempe for eller det er mennesker som gjør noe ved deg da som i forhold til min

personlighet. Men når du har skapt den tida og begynt og jobbe mer inn i familien så syns jeg at det blir noe annet mer en bare godhet. Du blir glad i dem rett og slett».

C: så det er både i kroppsholdning du merker at de blir tryggere og hva sa du..? slepper ned garden sa du...Inf 1: «ja jeg tenker at i kommunikasjon så merker jeg at de blir tryggere, men da er vi avhengig av, jeg tenker at vi bruker mere tid da. Det er vel sikkert for dem som for alle andre at det er vanskelig å bli trygg på nye mennesker på en gang og vi sitter jo med der med en makt..eehh... som mange opplever som skummel så det å bruke tiden på at de skal bli trygge på setting sammen med meg er viktig».

Informant 3 sier noe om hvordan en kjærlighetsbærende praksis er krevende og blir utfordrende hvis organisasjonen ikke legger til rette for noe som her kan tolkes som veiledning og støtte:

«Ulemper igjen er at du bruker deg selv utrolig mye da for å arbeide bevist med kjærlighet så bruker du eh,, deg utrolig mye og jeg tenker at ulempen må være at man blir utbredt, ja. Man blir litt sekunder traumatisert om man ikke har tilstrekkelig støtte kring seg på arbeidsplassen da når en står i de vanskeligste tingene da og jobber med seg selv så tenker jeg at vi er helt avhengige av å ha et støtte apparat å arbeidsplassen som kunne ta imot det du er i og opplever for å kunne stå i det. Så er det at det en ulempe at det er høy turnover i bvtj. Ja det er jo det. Fast jeg sier at du kan skape og gi kjærlighet i en midlertidig periode så skal det tid til bygge den relasjonen så de kan ta den imot. Når du da bytter saksbehandler en gg i året da er det ikke lett»

Informanten sier også noe om hvordan høy turnover og lite tid til og bygge relasjon til brukere påvirker en kjærlighetsbærende praksis.

Informant 6 beskriver noe lignende:

«Det var en ungdom med som jeg ikke ble godt kjent med. Jeg skulle ha brukt mere tid og det er det det handler om i barneverntjenesten. Mange sier at det må være så vanskelig og møte og jobbe med alle de her menneskene som er i krise. Det vanskeligste i kommunalt barneverntjeneste er tida. Jeg skulle ha blitt mere kjent, jeg skulle ha gjort så mye mere, så er det rapportering og frister. Alle de tingene som man kan bli

liggende etter med. Tid er for meg den største belastningen av og jobbe i barneverntjenesten».

5.3.1 Oppsummering av organisatoriske faktorer

Det er satt lys på informantenes tanker om hva som påvirker samarbeidet og uttrykkene for kjærlighet fra organisatorisk hold. Det er spesielt tid, belastninger og saksmengde som fremkommer i intervjuene.

5.4 Hemmende faktorer

Informant 3 sier noe om utfordringene kring kjærlighet som begrep. Informanten ser på høy saksmengde og lite tilgjengelig tid som hemmende for en kjærlighetsbærende praksis:

«Og da er det litt sånn at ordet kjærlighet er vanskelig for mange og så er det noen det er veldig lett for. Det å kunne uttrykke kjærlighet, ehm, uten å bruke ordet kjærlighet.. det tror jeg vi gjør, men jeg tror ikke vi bruker ordet. Jeg syns vi er dårlige på å bruke ordet og tørre å si at det handler om det fordi du skal være så profesjonell»....

» ja det er hemmende og saksmengden da. At det er litt hemmende og tiden. At det er tidspress for å få til alt du skal gjøre. Det tenker jeg er hemmende for graden av kjærlighet man kan utøve da. Så tenker jeg at det også er litt hemmende hvis det ikke er forankret i ledelsen da. Hvis det ikke er en enighet om at vi skal utøve kjærlighet og kunne bruke ordet og passe litt på. Så tenker jeg at du fort får stempel som svak når du bryr deg mye»

C: hvem er det som tenker at du blir svak?

Inf 3: nei de som kanskje ikke har det samme forholdet til ordet kjærlighet da som jeg snakket om i stad. Som ehm,, ja ehm og da vet jeg at der er en uting om at da jobber du miljøarbeid. Nå skal du være kontaktperson,, ja det tenker jeg hemmer.

C: og da tenker du at det hemmer deg personlig?

Inf 3: ja! Utøvelsen min da. Det å skulle kjempe litt i motbakke, ja».

Utsagnene til informantene viser til viktigheten av at kjærligheten blir gitt plass og rom i det daglige arbeidet. Det er fremfor alt tid og betingelsene for en praksis der kjærlighet inngår som en del av den barnevernsfaglige kompetansen som informantene beskriver som hemmende faktorer for en kjærlighetsbærende praksis (jf. Thrana,2015,s.88).

Informant 4 sier at makt påvirker samarbeidet negativt:

«Makt har så mange negative sider, det å bli utsatt for makt får så mange negative konsekvenser. Folk blir engstelige, samtykker på ikke reelt grunnlag. Det blir «fake» da, det blir ikke ekte, folk er ikke med da. Det blir byråkratisk tulle arbeid der vi dokumenterer da, men egentlige så er det ingenting».

Inf. 4: «Alle kollegaer vet at jeg er veldig opptatt av juss og streng på det. Jeg blir ganske sint da jeg ser en glipper».

C: Og en glipp er at det påvirker familiene?

Inf. 4: «Ja da har familien grunn til og tvile på oss, de har grunn til og være redd for de blir utsatt for urettferdige prosesser. De har grunn til og føle seg dolka i ryggen».

C: Hvorfor er det ille?

Inf.4: «Da er det ikke vits og samarbeide, da hadde jeg aldri gått med på det samarbeidet, hvis jeg var dem da, rett og slett. Jeg tenker at familien skal være trygg på at vi beveger oss innenfor et juridisklandskap der de har rettigheter. Jeg går ikke og snakker med andre offentlige instanser hvis den personen ikke har samtykket til det. Og de skal ikke trenge og være redd for at det spres informasjon rundt omkring uten at de vet det. At de ikke er med på det selv. De skal ikke trenge og være redd for at de samtykker til noe der vi ikke har sagt noe om vår agenda».

5.4.1 Oppsummering av hemmende faktorer

Makten som barneverntjenesten som organisasjon representerer som kan skape utfordringer i samarbeid med brukere. En informant nevner voldsfokuset som barneverntjenesten har og foreldre som ikke tørr annet enn å si ja til tiltak til tross for at de ikke er enige om premissene for de beslutninger som barneverntjenesten fatter. En annen nevner uenighet innad i tjenesten om hvordan kjærlighet skal praktiseres og hvordan profesjonalitet skal forstås i forbindelse med utøvelse av kjærlighet.

5.5 Fremmede faktorer

Utfra informantenes utsagn ble fremmede faktorer oppfattet som og vise sin egen sårbarhet, følelser, engasjement og medfølelse. Faktorer som ble beskrevet som fremmede for en god relasjon var et godt samarbeid og en kjærlighetsbærende praksis. En organisasjon som implementerer spesifikke rutiner og har en tydelig og klar forventning til sosialarbeidere

om hvordan dem skal forholde seg til kjærlighetskravet. Dette blir tydeliggjort i utsagnene til informant 6. På spørsmålet om hvilke forventinger som ligger til informanten som profesjonell om og yte kjærlighet til brukere, svarte informanten:

Inf.6 «Det ligger en stor forventning til det fordi hvis man ikke viser kjærlighet og varme i relasjonene så får man hjelp til det, fordi det er sånn skal det være. Det har blitt gjort mye godt barnevern i alle år og mange har vist varme og kjærlighet i relasjoner nå er det standarden i vår barneverntjeneste. Der er ikke rom for å ikke vise varme og jobbe med gode relasjoner. Da får man hjelp med det fordi sånn kan det ikke være. Jeg har samtaler med ungdommer som har vært i barneverntjenesten om hvordan de opplever møter, var du med, forstod du det som skjedde osv. Nå fikk jeg en melding fra en ungdom som sa at det har ikke vært noe godt samarbeid med barneverntjenesten i undersøkelse. Da ble jeg kontaktet om jeg kunde ta en samtale med han om hvordan den ungdommen opplevde det. Så det blir og jobbe med det hele tida».

Samme informant forteller at: «Vi har en barnevernleder som er kjempe nøye på dette hele tiden. Vi må få tilbakemeldinger. Jo flere de bedre er det, men så er det ikke alle som tenker. Noen steder, i noen andre tjenester så tenker man at vi har utdanning, vi har erfaring, vi lurer ikke så mye på hva vi gjør. Men så er det ikke i vår barneverntjeneste. Vi kan få tusen tilbake meldinger, vi trenger mer og det er holdningen og den medvirkning som er så innmari viktig. Vi har den ungdomsgruppa. Det er først og fremst en holdning. Det er ikke sånn at vi skal ringe ungdommer og spørre når har jeg en liksom problemer med en her. Da skal man ha den holdningen at du er ekspert på ditt liv, jeg skal ta deg på alvor, jeg skal bli kjent med deg. Medvirkning er en holdning og det er vår barneverntjeneste veldig nøye på».

På spørsmål om hva som fremmer et godt samarbeid med brukere svarte en informant så her: *Inf 4: «Jeg opplever egentlige at jeg får et greit samarbeid med familiene. Ehhh..men jeg føler jo at det er fordi jeg har et veldig fokus på at jeg lar dem styre mye av samarbeidet da. Og kun setter og stiller krav når det er faglig og juridisk forsvarlig da. Så jeg tror jo at de opplever at jeg respekterer deres selvbestemmelses rett og lytter til dem og egentlige utfører arbeidet i trå med deres narrativ da, deres mål og behov da».*

5.5.1 Oppsummering av fremmende faktorer

Faktorer som informanter beskriver kan bidra til et godt samarbeid, er blant annet annerkjennelse for de familier som ikke klarer og prestere slik samfunnet mener at de skal. At annerkjennelse handler om og gi rom i samfunnet for de familier som sliter. Det er også utfra det informantene forteller brukermedvirkning der brukere er med på og forme de tjenestene de mottar. Leder stil med en tydelig forventning om en kjærlighetsbærende praksis hos de ansatte beskrives som fremmede for samarbeid med brukere og uttrykkene for kjærlighet. Her beskrives også veiledning til de ansatte som avgjørende for tjenestens mål om møte brukere med kjærlighet.

5.6 Avsluttende kommentarer til kapitlet

I dette kapitlet har jeg gitt en gjennomgang av informantenes utsagn i forhold til hva som påvirker uttrykkene for kjærlighet og samarbeidet mellom sosialarbeidere og bruker. I neste kapittel skal jeg drøfte mine funn i lys av de teoretiske perspektivene som ligger til grunn for dette studiet.

6 Drøft av funn i lys av de teoretiske perspektivene

Gjennom intervjuer så er ulike kvaliteter ved sosialarbeideres profesjonelle relasjoner undersøkt. Hvordan kjærlighet kommer til uttrykk og oppleves i relasjon mellom brukere og sosialarbeidere er tydeliggjort gjennom studiet. Kjærlighet er utfra forskningsmaterialet sett på som medfølelse, omsorg, empati og utholdenhet i relasjonen. I denne undersøkelsens avsluttende del vil jeg med utgangspunkt i undersøkelsen drøfte kjærlighetens plass i barneverntjenesten. Jeg drøfter utfra to perspektiver på kjærlighet; nestekjærlighet perspektivet og annerkjennelses perspektivet. Nestekjærligheten kan bidra som en moralsk kompass hos sosialarbeiderne og inngå som en del av barnevernets verdigrunnlag og etiske tilnærming i utøvelse av faget (jf. Thrana, 2015 s. 74). Annerkjennelse peker på menneskets iboende behov for og bli sett, bekreftet og anerkjent som et unikt menneske for og kunne bygge selvtillit og en identitet. Honneth peker på at kjærlighet er nødvendig for selvstendigjøring og deltakelse i samfunnet. Avslutningsvis drøfter jeg om det må finnes sosialarbeidere som har profesjonsverdier som bygger opp under verdier som annerkjennelse og nestekjærlighet for at vi skal kunne utvikle en kjærlighetsbærende praksis i barneverntjenesten.

6.1 Kjærlighet i form av nestekjærlighet i barnevernets praksis

I dette kapitlet har jeg med utsagn fra informantene for og så vise til hvorfor nestekjærlighet er nødvendig i barnevernets praksis.

C: Kan du si noe om nestekjærlighet da?

Inf. 1: «Eh, fordi du viser også nestekjærlighet når du viser omsorg og for å vise nestekjærlighet så må kjærlighetsordet inn i bildet. Så de går litt inn i hverandre. Ehm.. Og jeg tenker at vise nestekjærlighet ved å bry meg om. Ehh.. viser at jeg ønsker at folk skal få det bedre. Viser at jeg er tilgjengelig for å hjelpe til så at folk skal kunne ha det bedre».

C: Tenker du at de her verdiene som du har fortalt om tidligere henger ihop med denne nestekjærligheten?

Inf. 1: ja helt klart! Og det tenker jeg henger ihop med både nestekjærlighet og omsorg og kjærlighet fordi det er min personlighet. Jeg tenker at selv om man skal være profesjonell i

yrke og være en saksbehandler eller en kontaktperson så klarer du ikke og legge fra deg personligheten din. I personligheten så ligger verdiene. Eh. Da er det klart at hvordan jeg forbinder det og skulle være en barnevernsutøver oppimot nestekjærlighet, kjærlighet og omsorg. Det har jo noe med min verdier å gjøre. Det kommer til uttrykk i hvordan jeg jobber».

Slik som i Thrana (2015) sine intervjuer viste, viste også mine intervjuer at sosialarbeidene hadde noen grunnleggende holdninger og verdier i arbeidet med mennesker. De uttalte medfølelse for sine brukere som hadde det vanskelig, og var opptatt av og «gi av seg selv» i møte med brukere. Utfra perspektivet nestekjærlighet kan dette forståes som en moralsk holdning om at elske sin neste som blir til en del av sosialarbeiderens etiske kompetanse (jf. Thrana, 2015, s.74). Sosialarbeiderne jeg intervjuet beskrev dette som en grunnleggende moralsk holdning og som en del av en profesjonell kompetanse (jf. Thrana, 2015, s.74). De beskrev også denne nestekjærligheten som en medfølelse som er uavhengig av den profesjonelle rollen. I Løgstrups perspektiv om nestekjærlighet oppstår der en fordring i møtet med den andres ansikt. Det er i dette møtet mellom to mennesker som den medfølende nestekjærligheten utøves. Det er derfor personavhengig om den andre føler at de blir møtt med nestekjærlighet eller ej. Thrana, 2015 beskriver den personlige moral som en radikal og viktig del av sosialarbeiderens profesjonelle etikk. Den er radikal fordi den river ned den profesjonelle barrieren mellom brukere og sosialarbeider. Datamaterialet viser ikke at denne barrieren er brutt ned. Sosialarbeidere i mitt studie forteller at det er en tydelig grense mellom relasjoner i egen familie og de profesjonelle relasjonene. Her fyller nestekjærligheten en viktig funksjon om den profesjonelle barrieren skal brytes ned, fordi den ikke skiller på ulike typer av relasjoner. Den har bare et mål om at den neste skal bli møtt med medfølelse og forståelse her og nå. Derfor har nestekjærligheten også en begrensning ved at utøvelsen vil være avhengig av den enkelte sosialarbeiderens personlige moral (Thrana, 2015, s.75).

«Det er her kjærligheten møter et problem med å inngå som en del av en profesjonell praksis i en offentlig velferdstjeneste, fordi den er personavhengig, individuell og den kan ikke vedtas som en prosedyre eller «metode» i arbeidet.» (Thrana, 2015, s.75)

Thrana (2015) skriver i sin avhandling at nestekjærlighet historisk sett ikke har blitt benyttet politisk for og påvirke utsatte grupper sine posisjoner. Derfor har den begrensninger som en inkluderingsstrategi fordi den ikke forholder seg til om samfunnet behandler utsatte grupper i samfunnet rettferdig eller urettferdig.

Sosialarbeiderne i min undersøkelse omtalte nestekjærlighet som en grunnleggende profesjonell kompetanse. Thrana (2015) henviser til Maturana (2008) når hun sier at kjærlighet har samme kjennetegn uansett hva vi kaller den. At kjærlighet ikke kan være avhengig om den enkelte velger og elske den andre, men at det handler om og leve i kjærlighetens domene. At kjærlighet utøves av dem som har kultivert kjærlighet som en del av sin etiske handlemåte. Denne kultivering innebærer at omgivelsene har en innvirkning på i hvor stor grad kjærligheten kommer til syne i praktiske handlinger. Med utgangspunkt i den forståelsen vil den konteksten sosialarbeidere jobber i ha en innvirkning på hvordan den enkelte sosialarbeider praktiserer relasjonsarbeidet og blir gitt muligheter til å utføre en «kjærlighetsbærende praksis» (Thrana,2015,s.76). I de barneverntjenester der kjærlighet var et uttalt verdi kunde det se ut som nestekjærlighet var en viktig strategi i møte med brukere som også hadde innflytelse på den enkeltes praksis utøvelse. På spørsmål om hvordan sosialarbeidene forsikret seg om at brukere følte seg sett og møtt i sine behov, svarte flere at de opplevde at relasjonen ble bedre og at brukere viste tillit til dem.

Thrana (2015) skriver at nestekjærlighet vil ha sine begrensninger i inkludering av utsatte grupper, men at nestekjærlighet kjennetegnes ved at den viser en ubetinget inkludering av enkelt individer slik dem er uten krav til endring. Nestekjærligheten har sin berettigelse hos de brukere i barneverntjenesten som ikke klarer og endre sin situasjon eller klarer og lykkes utfra samfunnets forventinger om endring. «Dette er en del av kjærlighetens vesen». (Løgstrup,1991 i Thrana,2015,s.76) Kjærligheten handler dermed ikke om forandring, uten den handler om at møte den andres behov uansett om denne ikke makter og gjøre noe å sin livssituasjon. Noen ganger er det behovet at noen rommer vanskelige følelser, forstår og ser den andre med medfølelse.

6.2 Kjærlighet i form av anerkjennelse i barnevernets praksis

I denne drøft om annerkjennelse har noen plass i barneverntjenestens praksis, trekker jeg frem utsagnene fra informantene og hva de beskrev som viktig i den hjelpen de gir til sine brukere. Informantene fortalte at det hadde stor betydelse for hvordan bekymringsmeldingen kom inn til barneverntjenesten. Om det var i samarbeid med familien eller om det var en offentlig tjeneste som meldt uten at familien var klar over det. Det hadde også betydelse om familien hadde negative opplevelser og følelser i tidligere kontakt med barneverntjenesten. Informantene beskrev at de måtte jobbe særlig mye med trygghet, tillit og relasjon for at det skulle være mulig og nå frem med hjelpetiltak som for eksempel familieveiledning. Informanten beskrev at det ikke alltid var mulig og få til en god relasjon. Dette ble beskrevet som noe som både kunde ligge i mistilliten fra brukeren, men også i sosialarbeiderens egne verdier. Ikke minst så har brukere som møter barneverntjenesten en historisk forforståelse av hva tjenesten representerer. Brukere og sosialarbeidere går ofte inn i møter og samtaler med forskjellige forståelseshorisonter og ulike forventinger til hva møtet skal omhandle og føre med seg. Der sosialarbeideren har en intensjon om og hjelpe har brukeren noen ganger en forventning om og bli hjulpet på en viss måte, eller har en forventning om og bli krenket utfra tidlige erfaringer der de har utlevert seg selv. Løgstrup (2017) skildrer tillit ved og bruke metaforiske uttrykk som; at den enkelte utleverer seg selv, går ut fra seg selv, gir noe av sitt liv i den andres hånd. Tillit er her forstått som og utlevere seg selv og blotte sitt indre i en forventning om at den andre foretar seg noe. Selvutleveringen kan også bestå i andre ting som er for eksempel betroelse, at stole på den andre, at den andre taler sant eller en viss tone i samtalen. Tilsvarende gjelder ved den blottelse den tilliten ikke bli mottatt eller avvist (Løgstrup,2017,s.23). Når et menneske viser tillit så legger den sitt liv i den andres hånd.

Noen ganger ble kontakten mellom brukeren og sosialarbeideren til noe som opplevdes en kamp for og bli anerkjent som person. I Thrana (2015) sine intervjuer med foreldre i (DNBV) fremkom det et hovedpoeng om og bli sett «som jeg er» isteden for den atferd som ble synlig i kamp for annerkjennelse. I fravær av de tre formene av annerkjennelse; kjærlighet, rett og solidaritet så ble ulike former for ringakt synlige. Fravær av kjærlighet gjennom annerkjennelse kan vise seg i ulike former for ringeakt som mangel på inkludering i felleskap, vold, mangel på beskyttelse og omsorg (Thrana, 2015, s. 78 ; Honneth, 2008, s.139). Her i ligger fordringen om og ivareta akkurat dette mennesket. Hvor mye som står på spill for

dette mennesket avhenger av mange faktorer som hvordan denne har det med seg selv akkurat nå, på konteksten og ikke minst av hvem den andre i møtet er. Det betyr at i hvilket som helst møte mellom mennesker ligger der en uttalt fordring, uansett hvilke omstendigheter eller hvilken karakter det har.

Flere av mine informanter fortalte at de ønsket at brukere skulle ha en fornyet selvtillit når de var ferdige med tiltak i regi av barneverntjenesten. At de skulle gå ut og møte verden med en fornyet tro på seg selv. Derfor er det i dette studiet viktig og se på kjærlighetens betydning for utvikling av selvtillit. Honneths teori kan hjelpe sosialarbeidere og identifisere brukeres behov for anerkjennelse. Brukeres behov er sammensatt og kan påvirkes av at de noen ganger opplever at de er inkludert i fellesskapet og noen ganger føler seg isolert og utenfor fellesskapet. Teorien om anerkjennelse gjennom solidaritet, kjærlighet og rett kan gi viktige innspill til barnevernets praksis utøvelse som gjør sammenhengen mellom anerkjennelse av brukere og et intersubjektivt forhold gjennom kjærlighet, og deres muligheter for deltakelse i samfunnet både som et rettsindivid og selvstendig deltakelse i ulike fellesskap som skole og arbeid (Thrana, 2015, s.86). Thrana (2015) har lagd en faseinndeling og innholdet i de tre formene for anerkjennelse er skissert opp og satt i sammenheng med barnevernets praksis. Her er den empiriske delen fra feltarbeidet plassert i den nederste kolonnen.

Former for anerkjennelse	Kjærlighet	Rett	Solidaritet
Kjennetegn Anerkjennelsesmåte	Emosjonell aksept/ hengivenhet av personen,	Tilskrives en rettsstatus, respektert og selvstendig	Deltakelse i fellesskap, Sosial verdsetting
Personlighetsdimensjon	Behovs og affektnatur	Moralsk tilregnelighet	Ferdigheter og egenskaper
Praktisk selvforhold Utvikling av	Selvtillit	Selvrespekt	Selvverdsettelse
Former for ringakt/ truede personlighets - komponenter	Fysiske krenkelses-Tap av tillit til seg selv Sammenbrudd av tillit til den sosiale verden	Rettighetsberøvelse og ekskludering – krenker den sosiale integritet	Nedverdiggelse og krenkelse – frarøvet verdighet og ære

<p>Anerkjennelse i barnevernets praksis</p> <p>Kjærligheten bidrar til</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Å bli sett - Fysisk bekræftelse, (klem, holde rundt, samvær) - Utholdenhet i relasjonen - Gjensidighet i relasjonen - Bekrefter ungdommen og gir dem selvtillit 	<p>Rettledning Atferd</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deltakelse i skole og arbeid - Ansvarlig ovenfor samfunnets normer <p>Utholdende relasjoner</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inkludering av ungdom i felleskap - Gjenoppbyggelse av brutte relasjoner - Selvstendig deltakelse på arenaer som fritid, vennskap, familieliv, skole eller arbeid. - Forsoning og tilgivelse
--	--	--	---

Hentet fra: Thrana, 2015, s. 78.

Modellen viser de tre formene for kjærlighet. Den første raden viser hvordan de ulike anerkjennelsesformene synliggjøres. Den andre raden peker på hvilke områder i personligheten som berøres av anerkjennelsen. Tredje raden omhandler selvforhold og utvikling der anerkjennelse i de ulike formene frembringer selvtillit, selvrespekt og selvvurdsettelse. På den femte raden viser modellen hvordan ringeakt fremkommer ved fravær av anerkjennelse. Siste raden viser hvordan Thrana (2015) sitt studie kan settes i sammenheng med Honneths anerkjennelsesbegrep. Her konkretiserer hun innholdet i anerkjennelsesbegrepet i utsagnene til sine informanter. Her framhever hun også hvordan kjærlighet kan bidra i barnevernets arbeid med brukere. Resultatene fra Thrana (2015) sitt studie viser at kjærlighet som emosjonell bekræftelse av unge i barnevernstiltak har bidratt til og gi dem økt trygghet og selvtillit.

7 Konklusjon og avsluttende refleksjoner

I mitt studie uttrykker informanter at personlige verdier og emosjonell tilstedeværelse hos sosialarbeidere i barneverntjenesten har betydelse for hvordan lovens intensjon blir praktisert i den faglige hverdagen. I forbindelse med kjærlighetskravet i formålsparagrafen blir det også tydelig at informantene samtidig er redde for og bli stemplet som lite profesjonelle, lite faglige eller for private hvis de viser for mye følelser i samarbeid med sine brukere. Det ble i studiet også vist til at organisasjonen påvirker hvordan spesifikke rutiner blir implementert som igjen har betydelse for hvordan kjærlighet kommer til uttrykk i profesjonell praksis. Og vise følelser som for eksempel og gråte sammen med brukere, ble av informantene beskrevet som en viktig bro mellom personlige verdier og den profesjonell holdningen i samarbeid med brukere. Informantene oppfattet at organisasjonen var kritisk når grensen mellom personlig og profesjonell ble utfordret. Dette oppfatter jeg som at en kjærlighetsbærende praksis ikke alene vil være avhengig av egenskaper og holdninger hos den enkelte sosialarbeider (jf. Thrana, 2015, s. 88). Ut fra Thrana (2015) sin forskning og mine funn i mitt studie, kan jeg tenke at miljøet hvor i kjærlighet skal praktiseres har stor betydelse for en kjærlighetsbærende praksis.

Mine funn peker på at der er flere organisatoriske faktorer som påvirker mulighetene for og innføre kjærlighet som en del av kjernekompetansen i barneverntjenesten (jf. Thrana, 2015, s.89.) Thrana mener at denne kjernekompetansen vil kreve en endring i satsning, fokus og praksis der både barneverntjenester i kommunene og barnevernsmyndigheter legger til rette for fleksibel tilgjengelighet ovenfor barn og unge som trenger hjelp, og satsning på tiltak som bygger på langvarige relasjoner. Thrana anbefaler en endret praksis og holdning i barneverntjenestene. Mine funn viser at en innføring av kjærlighet som en kjernekompetanse vil kreve at barnevernorganisasjonen skaper aksept, tid og rom for sosialarbeidere til og kunne iverksette kjærlighetsverdiene etter lovens intensjon. Målet om en kjærlighetsbærende praksis der brukere møtes med annerkjennelse uansett hvilke problemer de har eller om de klarer og endre sin situasjon, ser ut til og kreve fleksibilitet i tjenestene slik at tillitsskapende relasjoner kan få blomstre. Funnene i mitt studie viser også et behov for implementering av spesifikke rutiner som konkret omhandler kjærlighet. I forbindelse med en slik implementering vil det også være behov for faglig veiledning i kjærlighetsbærende praksis der sosialarbeidere kan drøfte og holde begrepet kjærlighet

oppe til daglig. Informantenes utsagn ble videre tolket til at der er en usikkerhet i hva som inngår av kjærlighet i den profesjonelle rollen og i tjenesten. Thrana (2015) mener at det vil være viktig og ta diskusjonen på ny om hva det innebærer og være profesjonell sosialarbeider. Og drøfte konkret hvordan kjærlighet kan inngå i den profesjonelle rollen og enkelte tjeneste.

Kjærlighet kommer til syne i møtet mellom mennesker. Utfra Løgstrups etikk er det i møtet mellom to mennesker som etiske vurderinger og handlinger finner sted. Slik som i Thrana sitt studie så opplevde jeg at mine informanter beskrev at kjærlighetskravet utfordret barrieren mellom profesjonell og privat. Sosialarbeidere beskrev en usikkerhet i hvor mye gjensidighet i relasjonen som var lov å vise, uten og bli sett på som for privat eller uprofesjonell. Honneth påpeker at gjensidighet er avgjørende i en anerkjennende relasjon. I en slik tilnærming vil begge parter måtte gi noe av seg selv og vise hvem man er (Honneth, 2006,s.46 i Thrana,2015,s.89). Thrana beskriver denne gjensidighet som en kvalitet i relasjoner som kan stå i motsetning til den profesjonelle rollen. Tradisjonelt har den profesjonelle rollen til sosialarbeidere vært bygget på prinsippet om at offentlig tjeneste er bygd på profesjonalitet samtidig som den skal vise omsorg (Thrana,2015,s.90). At barneverntjenesten nå skal yte kjærlighet tydeliggjør spenningsforholdet i helse og sosialtjenestene som skal vise både nærhet og distanse.

Sosialarbeidere skal også utøve etisk skjønn. De etiske og moralske utfordringene som møter sosialarbeidere krever en faglig vurderingsevne og profesjonelt skjønn. Moral og etikk i møte med brukere er forankret i det politiske oppdraget, men må også være forankret i den etiske fordringen i møtet med den andres ansikt (Christoffersen, 2011). Profesjonsetikken er en sammenheng mellom moralsk dømmekraft og utvikling av den profesjonelle dømmekraften.

Denne fordringen handler om hvor mye sosialarbeideren skal engasjere seg følelsesmessig og hva som er etisk riktig. Hvis kjærlighet skal være en del av kjernekompetansen i barnevernet så betyr det at moralske og etiske vurderinger må inkluderes i det daglige arbeidet med familier. Hvis kjærligheten inngår som en del av verdigrunnlaget i praksisutøvelsen kan kjærligheten få mulighet til og vokse frem (Thrana,2015,s.91). At utøve kjærlighet på en etisk riktig måte krever også kompetanse som omhandler praktiske ferdigheter, faglig kunnskap og relasjonskompetanse.

At utøve kjærlighet krever et ansvarstagende og et valg om og være sårbar for og utvikle nødvendig empati-evne. Vetlesen forstår empati som evnen til og kunne berøres av en annens berørthet (Vetlesen, 2005, s.10-11). Med utgangspunkt i Levinas «lidende for den andres lidende» og Vetlesens empati forståelse kan vi forstå møtet med den lidende som berørthet. Vetlesen knytter evnen til og rammes av den andre til empati mens Levinas distanserer seg fra empati begrepet. Slik kan man forstå vårt etiske ansvar, som noe som er før, før moralens evner er utviklet .

Thrana peker også en annen utfordring for en kjærlighets bærende praksis. Denne utfordringen er at brukere i barneverntjenesten ofte møter mange ulike sosialarbeidere som har ulike roller samtidig som det er stort utskifte av ansatte. Mine funn viser at sosialarbeidere opplever det som utfordrende og bygge gode relasjoner med brukere som har hatt mange utskiftninger i kontakt med barneverntjenesten. Informanter i studiet forteller at mange utskiftninger ofte skaper mistillit i samarbeidet. Brukeren bruker ofte mye ork og følelser i etableringen av nye relasjoner som i utgangspunkt ofte er ufrivillige relasjoner. Det ble også beskrevet at det være utfordrende og være profesjonell når gode relasjoner som hadde vært over tid skulle avsluttes. Dette beskriver noe av kompleksiteten i de etiske vurderingene som omhandler nærhet og distanse i sosialarbeid.

I lys av denne undersøkelsen peker funnen mot at både individuelle og organisatoriske faktorer har en innvirkning på hvordan informantene bruker kjærlighet i samarbeid med sine brukere. De sentrale funnen ligger i den enkelte sosialarbeiderens etiske vurderinger og i de organisatoriske rammene som påvirker om kjærlighet blir gitt plass og rom i det daglige profesjonelle arbeidet. Undersøkelsen kan dermed tolkes som å bidra med kunnskap om faktorer og forhold som har en direkte betydning for sosialarbeideres muligheter for en kjærlighetsbærende praksis.

Jeg avslutter denne presentasjonen av mitt kjærlighets studie med et utsagn hentet fra en sosialarbeidere og presentert i dikt form :

Varmen

Man kan ikke og skal ikke være redd

for at vise

eller gi noen en klem eller ta noen på skulderen

hverken voksne eller barn

Man må reflektere over det

-og la den tanken og de følelsene får komme frem.

Fordi det handler om verdier

om mine og våre følelser

Jeg ser at du trenger det,

og fordi mine verdier sier at; nå trenger du det fordi du trenger det

Det er verdiene i den varmen

og det har mye og si....

Litteraturliste

Ask, A. & Botnen, S.(2018) (red). *Barnevernets begreper-i bevegelse*.
Gyldendal Norsk Forlag AS.

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*.(LOV-2020-06-19-74).
Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Barnevernsproffene. (2011). Stortingsmelding nr.1. Fra barn og unge i Norge.
Det gode barnevernet. Forandringsfabrikken

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2015). *Minst hjelp til dem som trenger det mest? Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet. «Det nye barnevernet»*
<https://bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docid=BUF00003283>

Barne-, ungdoms- og familie direktoratet. (2019).*Utredning av kompetanse i barnevernet*.
https://bufdir.no/Barnevern/Kompetansesatsing_kommunalt_barnevern/Pagaende_utredningsarbeid/Bufdir_ber_om_innspill_til_utredning_av_kompetansekrav_master_uttanninger_og_auorisasjon_for_barnevernet/

Barne -og familiedepartementet. (2019). *Forslag til ny barnevernslov*. [Høring]. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-ny-barnevernslov/id2639982/?expand=horingsbrev>

Barne -og familiedepartementet. (2019). *Forslag til ny barnevernlov*. [Høringsnotat].
Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/7a124c63b81b487e9d79ae44b73a2b70/horingsnotat-ny-barnevernslov---april-2019-.pdf>

Barne -og likestillingsdepartementet. (2019). *Kompetanse og dialog. Evaluering av utprøving av samtaleprosess i fylkesnemndene for barnevern og sosialesaker*. Oxford Research.
<https://oxfordresearch.no/wp-content/uploads/2019/02/Evaluering-av-forsok-med-samtaleprosess-i-fylkesnemndene.pdf>

Barne -og familiedepartementet. (2019). *Høringssvar fra Forandringsfabrikken stiftelse*. [Høringssvar]. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-ny-barnevernslov/id2639982/?uid=6e71b5bc-54ec-4fdc-aeb0-7899cbd687c8>

Butler, J. (2004). *Precarious Life*. Verso.

Christoffersen, S. Aa. (2011). *Profesjonsetikk. Om etiske perspektiver i arbeid med mennesker*. Universitetsforlaget.

- Dagen. Norge bør vurdere og endre barnevernet (2019)
https://www.dagen.no/meninger/leder/2019-08-27/Norge-bør-vurdere-å-endre-barnevernet-788480.html?fbclid=IwAR1X_I7jDwEulBLz6_EQyHb9rj11ojcyget46M-I9SM_gyhXIUPzKodquEc
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgave skriving*. Gyldendal Akademisk.
- Helsedirektoratet. (2017). *Brukermedvirkning*. [Brosjyre].
<https://www.helsedirektoratet.no/tema/brukermedvirkning#%E2%80%8B%E2%80%8Bdefinisjonavbrukerbegrepet>
- Helsedirektoratet. (2017). *Pårørendeveileder*. [Veileder].
<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/parorendeveileder>
- Holm, U. (2005). *Empati. Å forstå menneskers følelser*. Gyldendal Akademisk
- Honneth, A. (2006). *Kamp om anerkendelse*. Hans Reitzels forlag.
- Jacobsen, D.I.(2013). *Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i metode for helse- og sosialfagene*. Høyskoleforlaget.
- Krogh, T. (2017). *Hermeneutikk. Om og forstå og fortolke*. Gyldendal Akademisk.
- Kommunal -og moderniseringsdepartementet.(2009). *Veileder i brukerretting og brukermedvirkning*. [Veileder].
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-i-brukerretting-og-brukermedvir/id554071/>
- Kvaale, S. & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk.
- Lindseth, A. & Norberg, A. (2004): A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience. *Scandinavian journal of Caring Science*, 18, 145-153.
- Løgstrup, K.E. (2017). *Den etiske fordring*. Løgstrup biblioteket.
- Martinsen, K., & Eriksson, K. (2003). *Fenomenologi og omsorg: tre dialoger*. Universitetsforlaget.
- Neumann Basberg, Cecilie. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet. *Sosiologi i dag*, Årgang 42. Nr. 3-4, 104-124.
- NOU 2017:12. (2017). *Svikt og svik — Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne -og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/sec5#kap7>

Nygren, A. (1966). *Eros och agape*. Verbum.

Malterud, K., Siersma, D.V., Guassora, A.D. (2016).

Sample Size in Qualitative Interview Studies: Guided by Information Power.
Qualitative Health Research, Vol. 26(13) 1753–1760 DOI:
10.1177/1049732315617444 [https://journals-sagepub-
com.ezproxy.vid.no/doi/10.1177/1049732315617444](https://journals-sagepub-com.ezproxy.vid.no/doi/10.1177/1049732315617444)

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*.
Fagbokforlaget.

Thornquist, E. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori*. Fagbokforlaget.

Thrana, H.M. (2014) Kjærlighet- en anerkjennelses relasjon i arbeid med utsatt ungdom.
Fontene forskning.(2014)1,4
[https://fonteneforskning.no/forskningsartikler/kjarlighet--en-anerkjennelsesrelasjon-
i-arbeid-med-utsatt-ungdom-6.19.265212.9e6ea3c2d0](https://fonteneforskning.no/forskningsartikler/kjarlighet--en-anerkjennelsesrelasjon-i-arbeid-med-utsatt-ungdom-6.19.265212.9e6ea3c2d0)

Thoresen, L., Rugseth, G., Bondevik, H. (2020). *Fenomenologi i helsefaglig
forskning*. Universitetsforlaget.

Weihe, H. J. (2008) *Empati og etikk*. Abstrakt forlag.

Zahavi, D (2003). *Fænomenologi*. I F. Collin. *Humanistisk videnskapsteori*.
(S. 38-72). Lindhardt og Ringhof.

Ørkland, I. & Sørdsal, L.M. (2020). Lov til kjærlighet.
En studie av høringsuttalelsene til innføring av begrepet kjærlighet i barnevernloven.
Tidsskriftet Norges barnevern.97(2),126-145).

Vedlegg 1

NSDs godkjenning av studien

Prosjekttittel

Hvordan anvender barneverntjenestens sosialarbeidere kjærlighet i samarbeid med deres brukere? -Og hva opplever de hemmer/eller fremmer deres samarbeid?

Referansenummer

839266

Registrert

27.02.2020 av Camilla Thorgrimsbo - thorgrimsbo@gmail.com

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for sosialfag / Fakultet for sosialfag Oslo

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Rita Eriksen, Rita.eriksen@vid.no, tlf: 22451945

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Camilla Thorgrimsbo, thorgrimsbo@gmail.com, tlf: 93849309

Prosjektperiode

28.02.2020 - 30.12.2020

Status

02.03.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

02.03.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 02.03.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TAUSHETSPLIKT Vi vil understreke at utvalget ditt har taushetsplikt, og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at du er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, diagnoser og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig ved å bruke eksempler under intervjuene. Du og informanten har et felles ansvar for det ikke kommer frem taushetsbelagte opplysninger under intervjuet. Vi anbefaler at du minner informanten om taushetsplikten før intervjuet starter.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.12.2020.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE

REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med

prosjektet! Kontaktperson hos NSD: Tore Andre Kjetland Fjeldsbø Tlf.
Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2:

Forespørsel om deltakelse i mastergradsoppgave

Hei,

Jeg heter Camilla Thorgrimsbo, og jeg skal skrive en masteroppgave ved VID, Oslo om kjærlighet har noen form for uttrykk i barneverntjenestens praksis. Gjennom fortellinger om hva kjærlighet kan være i en profesjonell relasjon er det uttrykkene for kjærlighet som jeg vil spørre deg om, samt hvilken betydning kjærlighet kan ha i arbeid med klienter som er i kontakt med barnevernet. Jeg vil gjerne intervju deg som er kontaktperson i barneverntjenesten om dine meninger, erfaringer og følelser rundt dette.

Hvis du har lyst til å delta, kan du enten 1. ta kontakt med den du fikk informasjonsskrivet av som da kan gi meg din kontaktinformasjon så jeg kan kontakte deg, eller 2. så kan du ta direkte kontakt med meg. Da finner du i så fall min epostadresse og mitt telefonnummer litt lenger ned. Så finner vi sammen en tid som passer for tid og sted for intervju.

Jeg vil gjøre deg oppmerksom på at deltakelse er frivillig, og du kan når som helst velge å trekke deg fra studien. Hvis du ønsker å trekke deg fra studien, sletter jeg all informasjon og intervju gjort med deg med en gang. Intervjuet vil vare omtrent 1-2 timer, og samtalen vil dreie seg om din opplevelse som kontaktperson og din erfaring med kjærlighet i praksisutøvelse. Jeg vil bruke lydopptaker slik at jeg får med meg alt det du sier, men vil slette lydopptaket så fort jeg har fått skrevet ned hva vi har snakket om. Det som har blitt sagt i intervjuet kan du få lese om du vil. Intervjuene vil det bare være meg og min veileder som har tilgang til, og det vil bli slettet så fort min oppgave er ferdig. Det du forteller meg i intervjuet kan bli brukt i oppgaven min, men jeg vil anonymisere deg så ingen kan gjenkjenne deg.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle opplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket. Prosjektet vil bli avsluttet innen utgangen 2020.

Personvernombud ved VID, Nancy Yue Liu, kan kontaktes på e-post:

nancy.yue.liu@diakonhjemmet.no, eller tlf: 938 56 277.

Har du noen spørsmål til prosjektet, kan du kontakte meg på telefon eller e-post som du finner nederst. Min veileder, Rita Eriksen, kan kontaktes på e-post: Rita.eriksen@vid.no, eller tlf: 22 45 19 45, om du ønsker det.

Hvis du vil delta i min studie, må du skrive under på den vedlagte samtykkeerklæringen.

Med vennlig hilsen

Camilla Thorgrimsbo Epost: thorgrimsbo@gmail.com Telefonnummer: 93849309

Vedlegg 3:

Samtykkeerklæring til deltakelse i masteroppgave

Jeger villig til å delta i intervjuet i forbindelse med studiet.

Telefonnummer jeg kan nå deg på:.....

Signatur.....Dato.....

(underskrift av deltaker)